

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อ เป็นพื้นฐานความรู้สำหรับการวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
3. การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล
4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก
5. การจัดการศึกษาปฐมวัย
6. การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

#### แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

##### แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2548 ได้ ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจไปสู่การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น มีอำนาจ อิสระในการกำหนดคน โยบายเพื่อการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นของตนเองและมีผล ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถปฏิบัติการกิจในการจัดให้บริการเพื่อตอบสนองความ ต้องการของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นแต่ต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

##### ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากแก้วของประชาธิปไตย ทำให้คนไทยเข้าใจหลักการ ปกครองตนเองและเพื่อตนเองอย่างชัดเจนมากขึ้น การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบการปกครอง ตนเองได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้หลายท่านด้วยกันดังนี้

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงศ์ (2540 : 174) ได้กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการปกครองชุมชนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่ไม่มีอำนาจอธิปไตยแยกตัวเป็นอิสระไปจากรัฐหรือประเทศ เป็นชุมชนที่มีสิทธิตามกฎหมายและการจัดองค์การที่จำเป็นเพื่อออกข้อบัญญัติในการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมท้องถิ่นของตนเองโดยอิสระ ปราศจากการควบคุมจากภายนอก

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546 : 33) กล่าวว่าของการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลในส่วนกลางให้หรือกระจายอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารไปให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งรวมทั้งให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการบริการสาธารณะบางประการเพื่อชุมชนของตนเองแต่ความเป็นอิสระของหน่วยการบริหารท้องถิ่นจะมีไม่มากจนถึงขนาดที่เป็นอิสระ โดยไม่ขึ้นกับรัฐบาลในส่วนกลาง ในเวลาเดียวกันเพื่อให้การบริหารท้องถิ่นดำเนินการไปได้จึงจำเป็นต้องมีหน่วยการบริหารท้องถิ่นที่รับผิดชอบในการบริหารท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนร่วมในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รศกนธ์ รัตนเสริมวงศ์ (2546 : 15) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นหมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนเรียกว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายในกรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

สถาบันพระปกเกล้า (2548 : ออนไลน์) ให้ความหมายไว้ว่า การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ โดยมีตัวแบบซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องกำกับดูแลด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2 ; อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 29 ) ให้นิยามการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่างโดยดำเนินงานกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตนเอง การบริหารงานท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมีเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ปราศจากการควบคุมของรัฐบาลไม่ได้เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐบาลทำให้เกิดขึ้น

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2525 : 15 ; อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 29 ) ได้ให้ความหมายการปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจาย

อำนาจทางการปกครองของรัฐและเกิดการทำหน้าที่การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาลแต่อำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามนโยบายของตนเอง

จากแนวความคิดข้างต้นของนักวิชาการ ที่ได้ให้มุมมองไว้ค่อนข้างจะหลากหลายแต่โดยสรุปแล้วการปกครองท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลางให้กับคนในท้องถิ่นโดยให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนของคนในท้องถิ่นมาบริหารและตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นตนเองมีอำนาจในการบริหารงานบุคคล การจัดเก็บรายได้ การออกข้อบัญญัติ ข้อบังคับมีฐานะเป็นนิติบุคคล แต่ในความเป็นอิสระต้องอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญและยังมีรัฐบาลกลางกำกับดูแล

#### ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเองโดยตรงและเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชนจะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 33) ดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย
2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาระยะของรัฐบาล
3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นตนเอง
4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ
5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต
6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นเพื่อมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

#### วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่จำเป็นและมีความสำคัญในทางการเมือง การปกครองของชุมชนต่าง ๆ รัฐบาลซึ่งเป็นกลไกในการบริหารการปกครองของรัฐนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่อย่างมากมายในการบริหารประเทศให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ย่อมเป็นไปได้ที่รัฐบาลจะดูแลและจัดทำบริการให้กับประชาชนได้ทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้าไม่สนองตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้ รวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ เมื่อเป็นดังนี้ การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองเพื่อการสนองตอบความต้องการของชุมชน จะให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับความต้องการของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น โกจิทซ์ พวงงาม ( 2552:33) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ
2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารูปแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

กล่าวโดยสรุป วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ก็เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ในด้านการเงิน บุคลากร ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการให้บริการชุมชนทำให้เกิดความประหยัดและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพราะความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว อาจไม่ตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมักมีความล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนเป็นผู้บริหารย่อมจะสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีกว่า เนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีเงินงบประมาณ สามารถหารายได้ให้กับท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และเพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารูปแบบประชาธิปไตยแก่ประชาชน โดยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวได้เปิด โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ทั้งในบทบาทของฝ่ายบริหาร

หรือฝ่ายนิติบัญญัติ การปฏิบัติหน้าที่ในหลากหลายบทบาท มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับชาติได้เป็นอย่างดี

#### องค์ประกอบการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเองอันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็วและมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ อุทัย หิรัญโต (2523 : 22; อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม. 2552 : 31) ได้กำหนดองค์ประกอบการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 8 ประการด้วยกัน คือ

1. สถานะตามกฎหมาย คือ ต้องมีการกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ
2. พื้นที่และระดับ คือ ต้องมีการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน
3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาล
4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ
5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลางและไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาหน่วยงานราชการ
7. งบประมาณเป็นของตนเองมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ คือ ภาษีและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อนำไปทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า
8. การควบคุมดูแลของรัฐบาลเมื่อจัดตั้งแล้วรัฐต้องควบคุมดูแลเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐ และประชาชนโดยส่วนรวม

กล่าวโดยสรุป องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีองค์ประกอบทั้ง 8 ประการ เป็น การปกครองที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มีอำนาจในการ

ปกครองตนเอง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาและการบริการประชาชน และจะต้องอยู่ในการดูแลควบคุมจากรัฐบาลกลางและมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม คือ อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง อำนาจท้องถิ่นนี้มีอำนาจที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

### แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

#### แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง ดังนั้นเห็นว่าการกระจายอำนาจมี 2 รูปแบบ คือ (โกวิท พวงงาม. 2552 : 37)

1. การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่องภายในเขตของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร
2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางกิจการจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลาง ไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบจัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการซึ่งการจัดทำต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยีแขนงใดแขนงหนึ่งเป็นพิเศษ เช่นการสื่อสาร วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การผลิตกระแสไฟฟ้า เป็นต้น

#### ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าปวงชนทั้งหลายมีสิทธิที่จะรับรู้การดำรงชีพของตนและกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้นและได้มีผู้นิยมความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2537 : 362 - 366) ได้เสนอบทวิเคราะห์การกระจายอำนาจกับการกระจายทรัพยากร โดยเสนอกรอบการวิเคราะห์แนวโน้มใหม่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจและ

บทบาทของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเห็นว่ากรอบความคิดเห็นใหม่จะเอาชุมชนท้องถิ่น (Local Community) เป็นตัวตั้งเน้นการยอมรับสิทธิของชุมชนตามศักยภาพที่แท้จริงทางเศรษฐกิจสังคม และความต้องการของชุมชนที่จะบริหารกิจการบางอย่างเอง เช่น การจัดการใช้น้ำ การดูแลรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนหรือการระงับข้อพิพาทกันเองตามประเพณีและวิถีชีวิตที่เขาปฏิบัติกันมา ดังนั้นสาระการวิเคราะห์จะเปลี่ยนใหม่ดังนี้ ชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวตั้งไม่ใช่รัฐ ส่วนกลาง สัมพันธภาพรัฐกับชุมชนท้องถิ่นเป็นสัมพันธภาพที่ต่างยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่ใช่รัฐเป็นผู้ให้ชุมชนและประชาชนเป็นผู้รับกรอบการยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่ใช่การเมืองและกฎหมาย แต่เป็นการแสวงหาศักยภาพและวิถีชีวิตตลอดจนประเพณีที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม กฎหมายที่รัฐจะออกมารับรองศักยภาพและวิถีชีวิตชุมชนจะเป็นเพียงเครื่องมือ ซึ่งอาจบริหารในโครงสร้างอำนาจรัฐแบบองค์กรท้องถิ่นของตะวันตก เพราะมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีคือการบริหารชุมชนท้องถิ่นในชนบทซึ่งจะมีรูปแบบเทศบาล สุขาภิบาล ไปใช้ไม่ได้เพราะไม่ตรงกับความต้องการของชุมชน

ประยูร กาญจนดุล (2535 : 171) ได้ให้ความหมาย การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครอง บางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร ไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของราชการส่วนกลาง

ประธาน คงฤทธิ์ศึกษกร (2537 : 24) ได้กล่าวว่า การกระจายอำนาจเป็นมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่นที่ได้มีการจัดองค์กรกันขึ้น โดยความเห็นชอบของส่วนรวม (โดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง) ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2541 : 46-47; อ้างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม, 2552 : 39-40) ได้ให้ความหมายการกระจายอำนาจตามหลักการบริหาร หรือตามหลักรัฐประศาสนศาสตร์ หมายถึง การมอบอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและการปฏิบัติให้แก่หน่วยงานรองลงมา หรือเจ้าหน้าที่ระดับต่ำลงไปที่อยู่ในสายการบังคับบัญชา ภาษาอังกฤษมักใช้คำว่า delegation หรือ delegation of authority ซึ่งแปลกันว่า การมอบอำนาจหน้าที่ โดยไม่ได้เรียกว่าการกระจายอำนาจหน้าที่ แต่โดยเนื้อหาแล้ว ถือได้ว่าเป็นการกระจายอำนาจหน้าที่นั่นเอง หน่วยงานหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจหน้าที่มีอำนาจตัดสินใจและปฏิบัติการใดๆ ที่ได้รับมอบอย่างอิสระ แต่ผู้มอบอำนาจหน้าที่มีข้อผูกพันจะต้องรับผิดชอบต่อผลงานนั้นด้วย กล่าวคือ ความรับผิดชอบสูงสุดยังอยู่ที่ผู้มอบอำนาจ สำหรับการกระจายอำนาจตามหลักรัฐศาสตร์ หมายถึง การที่รัฐบาลกลางหรือรัฐบาลแห่งชาติ กระจายอำนาจบริหารให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่นให้มีอำนาจดำเนินกิจการภายในอาณาเขตของตนโดยปราศจากการแทรกแซง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือมีอำนาจอิสระที่จะดำเนินการ

แต่ก็อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล การกระจายอำนาจจึงเป็นเรื่องของรัฐบาลที่มอบความรับผิดชอบบางส่วนให้แก่หน่วยการบริหารท้องถิ่น

ธเนศวร์ เจริญเมือง (2535 : 60-61; อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม. 2552 : 37) ได้เขียนไว้ในบทความเรื่องกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยมีแนวความคิดหรือทัศนคติต่อการกระจายอำนาจไว้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

การกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ระบบการบริหารประเทศที่เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นต่างๆ มีอำนาจในการจัดการดูแลกิจการหลายๆ ด้านของตนเอง ไม่ใช่ปล่อยให้รัฐบาลกลางรวมศูนย์อำนาจ ในการจัดการกิจการแทบทุกอย่างของท้องถิ่น กิจการที่ท้องถิ่นมีสิทธิจัดการดูแลมักได้แก่ ระบบสาธารณสุขโลก การศึกษาและศิลปวัฒนธรรม การดูแลชีวิตทรัพย์สินและการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจการใหญ่ๆ 2 อย่างที่รัฐบาลกลางควบคุมไว้เด็ดขาดก็คือ การทหาร และการต่างประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ คือ การโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย เพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับบัญชาของราชการส่วนกลาง ซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระของส่วนกลางด้วย

#### ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสิ่งสำคัญรัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริหารราชการและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ การกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องทำเท่าที่จำเป็น และมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ชัดเจนสอดคล้องและเหมาะสมกับรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในการกำกับดูแล ให้มีมาตรฐานกลางเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเลือกไปปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างในระดับของการพัฒนาและประสิทธิภาพในการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ โดยไม่กระทบต่อความสามารถใน



การตัดสินใจดำเนินงานตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดให้มีกลไก การตรวจสอบการดำเนินงานโดยประชาชนเป็นหลัก (แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2). 2551 : 11)

การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาล ถือได้ว่าเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง โดยสาระสำคัญและหลักการกระจายอำนาจ (สถาบันพระปกเกล้า. 2548 : 57) ได้แบ่ง หลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคล ต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของ องค์กรเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง
2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการ สำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้น ไม่มีอิสระในการปฏิบัติ หน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่คิดไปจากหน่วยการปกครอง ส่วนภูมิภาค ซึ่งมีฐานะเป็นตัวแทนของรัฐบาลกลางประจำอยู่ในภูมิภาค องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควรในการกำหนด นโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระพอสมควรในการกำหนด นโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไปจนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของ ประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีอิสระเป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง หากแต่ว่า มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้
3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและผู้นำที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมใน กิจกรรมของท้องถิ่นเฉพาะการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ใน ตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของ ประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาทในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเองก็อาจทำได้
4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจใน การจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้เป็น

การมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหารและการบริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ

จากองค์ประกอบทั้ง 4 ประการ ของหลักการกระจายอำนาจตามที่กล่าวมานี้ หาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์ประกอบครบทั้ง 4 ประการ และสามารถปฏิบัติงานโดย ปราศจากการถูกควบคุมหรือแทรกแซงในระดับสูงกว่า ไม่ว่าจะเป็นส่วนกลางและส่วนภูมิภาคแล้ว ย่อมจะเป็นองค์ประกอบท้องถิ่นหรือหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความสมบูรณ์พร้อมปฏิบัติงานเพื่อพัฒนา ท้องถิ่นของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้ท้องถิ่นพัฒนาตนเองอย่างเข้มแข็งยิ่งขึ้น

#### วิธีการกระจายอำนาจ

ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น” (แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) 2551 : 19) ประกอบด้วย

1. นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน
2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวง มหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เลขานุการ คณะกรรมการกฤษฎีกา เลขานุการ ก.พ. เลขานุการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ และอธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น\*
3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนสิบสองคน ประกอบด้วยผู้บริหารองค์การ บริหารส่วนจังหวัดสองคน ผู้บริหารเทศบาลสามคน ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้าคน และ ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารเมืองพัทยาหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มี กฎหมายจัดตั้งขึ้นรวมสองคน ทั้งนี้ โดยให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละประเภทเลือก กันเองตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีกำหนด
4. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสิบสองคน ประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้าน การบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการปกครองส่วนท้องถิ่น ในสาขารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ และด้านกฎหมาย ทั้งนี้ การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิให้ เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่นายกรัฐมนตรีกำหนด

ให้หัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นเลขาธิการคณะกรรมการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วิธีการกระจายอำนาจ จะต้องตั้งคณะกรรมการขึ้นมา คณะหนึ่งเรียกว่า คณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมี

นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน เพื่อให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

#### ขั้นตอนการกระจายอำนาจ

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 : 22) ดังนี้

1. คณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการเพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา
2. กำหนดการจัดระบบการบริหารสาธารณะตามอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง
3. ปรับปรุงสัดส่วนภาษีและอากร และรายได้ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงภาระหน้าที่ของรัฐ กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองเป็นสำคัญ
4. กำหนดหลักเกณฑ์และขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจจากราชการส่วนกลาง และราชการส่วนภูมิภาคให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. ประสานการถ่ายโอนข้าราชการ ข้าราชการส่วนท้องถิ่น และพนักงาน รัฐวิสาหกิจระหว่างรัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับคณะกรรมการ พนักงานส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรภาษีและอากร เงินอุดหนุน เงินงบประมาณที่ราชการส่วนกลางโอนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
6. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีให้มีการกระจายอำนาจการอนุมัติหรือการอนุญาตตามที่มีกฎหมายบัญญัติการให้บริการประชาชน และการกำกับดูแลให้เป็นไปตามกฎหมายนั้นเป็นสำคัญ
7. เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร การงบประมาณ และการรักษาวินัยทางการเงิน การคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
8. เสนอแนะการตราพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรี
9. เกร็ดให้ให้มีการตราพระราชกฤษฎีกา ออกกฎกระทรวง ประกาศ ข้อบังคับ ระเบียบ และคำสั่งที่จำเป็นเพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

10. เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดสรรเงินงบประมาณที่จัดสรรเพิ่มขึ้น ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเนื่องจากการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลาง
11. พิจารณาหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความจำเป็น
12. เสนอแนะและจัดระบบตรวจสอบและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น
13. เสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่น่าปรากฏว่าส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ไม่ดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
14. เสนอรายงานเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง
15. ออกประกาศกำหนดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้
16. ปฏิบัติการอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น ประกาศของคณะกรรมการ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มจาก คณะกรรมการจัดทำแผนการกระจายอำนาจและแผนปฏิบัติการ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีและรายงานต่อรัฐสภา ผ่านขั้นตอนต่างๆ จนถึงการออกประกาศกำหนดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น ประกาศของคณะกรรมการ ซึ่งใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

### การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล

#### ความเป็นมาของเทศบาล

เทศบาลถือเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่จัดตั้งขึ้นในเขตชุมชนที่มีความเจริญและใช้ในการบริหารบ้านเมืองเป็นหลัก ซึ่งหลายประเทศประสบความสำเร็จในการใช้เทศบาล เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว สำหรับสังคมไทยเทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในเขตชุมชนเมือง ที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 190)

การศึกษาปัจจุบันและอนาคตของประเทศไทย การมองย้อนไปในอดีตและความพยายามนำอดีตในทางที่ดีมาปรับใช้หรือเป็นแบบอย่างสำหรับปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นดังการศึกษาถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับเทศบาลของประเทศไทย ก็เพื่อจะได้นำส่วนที่ดีมาใช้และยังจะมี

ส่วนช่วยให้เข้าใจเทศบาลไทยมากขึ้นด้วย ซึ่งวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546 : 20 - 32) ได้แบ่งยุคของวิวัฒนาการเป็น 2 ยุคด้วยกันได้แก่

1. ยุคก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ พุทธศักราช 2461 ( พ.ศ. 2461 – 2475) รัชกาลที่ 6 ทรงริเริ่มการบริหารงานตามแนวคิดเทศบาลในเขตพระราชวังในปีพุทธศักราช 2461 เรียกว่า “คูสิตธานี” โดยให้ข้าราชการของพระองค์ดำรงตำแหน่งเป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค่านมีพรรคการเมืองและหนังสือพิมพ์ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 7 ทรงจัดตั้งคณะกรรมการจัดการประชาภิบาลหรือเทศบาล เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พุทธศักราช 2470 มีหน้าที่ศึกษาดูงานการบริหารท้องถิ่นตามหัวเมืองและประเทศเพื่อนบ้านแล้วทำรายงานเสนอเพื่อจัดตั้งเทศบาล หลังจากคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเทศบาลแล้วเสร็จ พระองค์ทรงให้กรมร่างกฎหมายพิจารณาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พุทธศักราช 2473 แต่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศในปี พุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติจึงตกไป

2. ยุคหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศ พุทธศักราช 2475 (พ.ศ. 2475 – 2545) ในปี พุทธศักราช 2476 รัฐบาลภายใต้การนำของคณะราษฎรประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2476 แบ่งการบริหารราชการแผ่นดินออกเป็นราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเดียวของประเทศ และในปีเดียวกันได้จัดตั้งการบริหารท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลขึ้นโดยตรากฎหมายฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 กำหนดให้เทศบาลมี 3 ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร รูปแบบเทศบาลได้รับการปรับปรุงเสมอมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและให้สอดคล้องกับกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ นับแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 เป็นต้นมาได้มีการยกเลิก ประกาศใช้และแก้ไขเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 14 ครั้ง สำหรับกฎหมายที่ใช้อยู่ทุกวันนี้ คือ พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พุทธศักราช 2546 และในฉบับที่ 11 เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในเขตเทศบาลเลือกจะใช้รูปแบบ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีหรือรูปแบบสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรีได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนด้วยการทำประชามติ อีกทั้งเทศบาลที่หมดวาระไปแล้วต้องจัดให้มีการเลือกตั้งนายกโดยตรงอีกด้วย

#### หลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ว่าเมื่อท้องถิ่นใดมีสภาพอันสมควรยกฐานะเป็นเทศบาลให้จัดตั้งเทศบาลนั้น ๆ เป็นเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง หรือเทศบาลนคร ให้

เทศบาลเป็นทบวงการเมือง มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น (มาตรา 17) ทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้จัดตั้งเทศบาลขึ้นได้ 3 ประเภท ดังนี้

1. เทศบาลตำบล กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้างๆ ดังนี้

1.1 เป็นท้องที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร

1.2 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

1.3 มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล

2. เทศบาลเมือง กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลเมืองไว้ ดังนี้

2.1 ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่ง ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ

2.2 ส่วนท้องที่ที่มีใช้ที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

2.2.1 เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 10,000 คน ขึ้นไป

2.2.2 ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

2.2.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2.4 มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

3. เทศบาลนคร กฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลนครไว้ ดังนี้

3.1 เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ 50,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

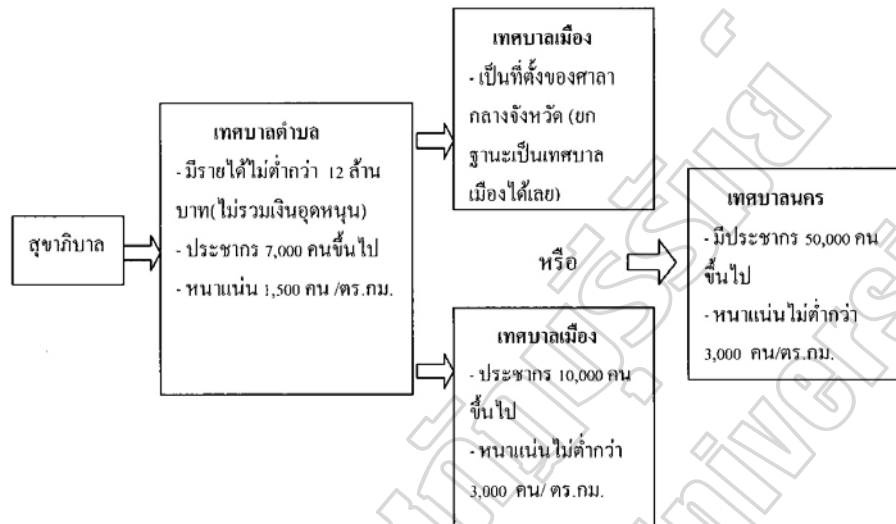
3.2 ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า 3,000 คน ต่อตารางกิโลเมตร

3.3 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

3.4 มีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร

หมายเหตุ: ได้มี พ.ร.บ. เปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 ทำให้สุขาภิบาลที่เคยมีอยู่เดิมจำนวน 981 แห่ง (ก่อนวันที่ 25 พฤษภาคม 2542) ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลโดยปริยาย นอกเหนือเงื่อนไขการจัดตั้งเทศบาลตำบลดังกล่าวข้างต้น

เงื่อนไขในการจัดตั้งเทศบาลและประเภทของเทศบาล ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 เงื่อนไขในการจัดตั้งเทศบาลและประเภทของเทศบาล  
ที่มา : โกวิท พวงงาม (2552 : 192)

#### องค์ประกอบของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดองค์ประกอบของเทศบาลไว้ ดังนี้

##### 1. สภาเทศบาล

สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นตามจำนวน ดังนี้

- |                                     |             |
|-------------------------------------|-------------|
| 1.1 สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิก  | จำนวน 12 คน |
| 1.2 สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิก | จำนวน 18 คน |
| 1.3 สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิก   | จำนวน 24 คน |

ทั้งนี้ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใด และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิก

สภาเทศบาลที่มีอยู่ (มาตรา 15 วรรคหนึ่งและวรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 10)

## 2. สมาชิกสภาเทศบาลมีบทบาทหน้าที่

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสภาเทศบาล ดังนี้

2.1 การตราเทศบัญญัติ เทศบัญญัติ คือ กฎข้อบังคับของท้องถิ่นซึ่งมีผลใช้บังคับได้เฉพาะในเขตเทศบาลนั้น ๆ เท่านั้น โดยสภาบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ในการตรา เทศบัญญัติ โดยไม่ขัด หรือแย้งต่อด่วนกฎหมายว่าด้วยด่วนกฎหมาย ในกรณีดังต่อไปนี้เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามหน้าที่ของเทศบาลที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยเทศบาล เมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้เทศบาลตราเทศบัญญัติหรืออำนาจตราเทศบัญญัติ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายฉบับนั้น

2.2 การตั้งกระฎุมภ์ฯ ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระฎุมภ์ฯ นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีในข้อความใด ๆ อันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้แก่ นายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรีมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้น ยังไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของเทศบาล (มาตรา 31) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 17)

2.3 การตั้งกรรมการฯ สภาเทศบาลมีอำนาจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาลเพื่อกระทำการหรือพิจารณาสอบสวนหรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภาเทศบาล แล้วรายงานต่อสภาเทศบาล

2.4 ในการตั้งคณะกรรมการวิสามัญข้างต้น นายกเทศมนตรีมีสิทธิเสนอชื่อบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิก เพื่อให้สภาเทศบาลแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะกรรมการวิสามัญได้ไม่เกิน 1 ใน 4 ของจำนวนกรรมการทั้งหมด คณะกรรมการที่สภาเทศบาลตั้งขึ้นข้างต้นจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการ เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้ (มาตรา 32 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2543 มาตรา 9)

2.5 การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกเท่าที่ไม่อยู่ มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป ในที่ประชุมสภาเทศบาล เพื่อให้นายกเทศมนตรีแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการเทศบาล โดยไม่มีการลงมติ ญัตติดังกล่าวให้ยื่นต่อประธานสภาเทศบาลและให้ประธานสภาเทศบาล กำหนดวันสำหรับการอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่เร็วกว่า ห้าวันและไม่ช้ากว่าสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับญัตติแล้วแจ้งให้นายกเทศมนตรีทราบ



### 3. นายกเทศมนตรี

เทศบาลให้มีนายกเทศมนตรีคนหนึ่ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 48 ทวิ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 25)

นายกเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 3.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย
- 3.2 รับผิดชอบการบริหารราชการของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ เทศบัญญัติและนโยบาย
- 3.3 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล
- 3.4 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี
- 3.5 วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
- 3.6 รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ
- 3.7 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้พระราชบัญญัติและกฎหมายอื่น
- 3.8 ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารกิจการของเทศบาล และเป็น

ผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล และลูกจ้างเทศบาล

#### โครงสร้างการแบ่งส่วนราชการ

พระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 ได้กำหนดโครงสร้างส่วนราชการของเทศบาลไว้ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี เกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติกร งานป้องกันและบรรเทา สาธารณภัย งานทะเบียนราษฎร ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใด
2. กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับเงินและบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ ควบคุมดูแลพัสดุ และทรัพย์สินของเทศบาลตลอดจนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนด ไว้เป็นงานของส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
3. กองช่าง มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม การผังเมือง และงานสาธารณูปโภค งานควบคุมการก่อสร้างอาคาร เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง งานเกี่ยวกับไฟฟ้า หรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านการเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การสุขภาพิบาล การรักษาความสะอาด งานสัตวแพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสาน และฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพ ที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า การประกอบการค้า อันอาจจะเป็นอันตราย ต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งงานสาธารณสุขอื่น ๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมาย

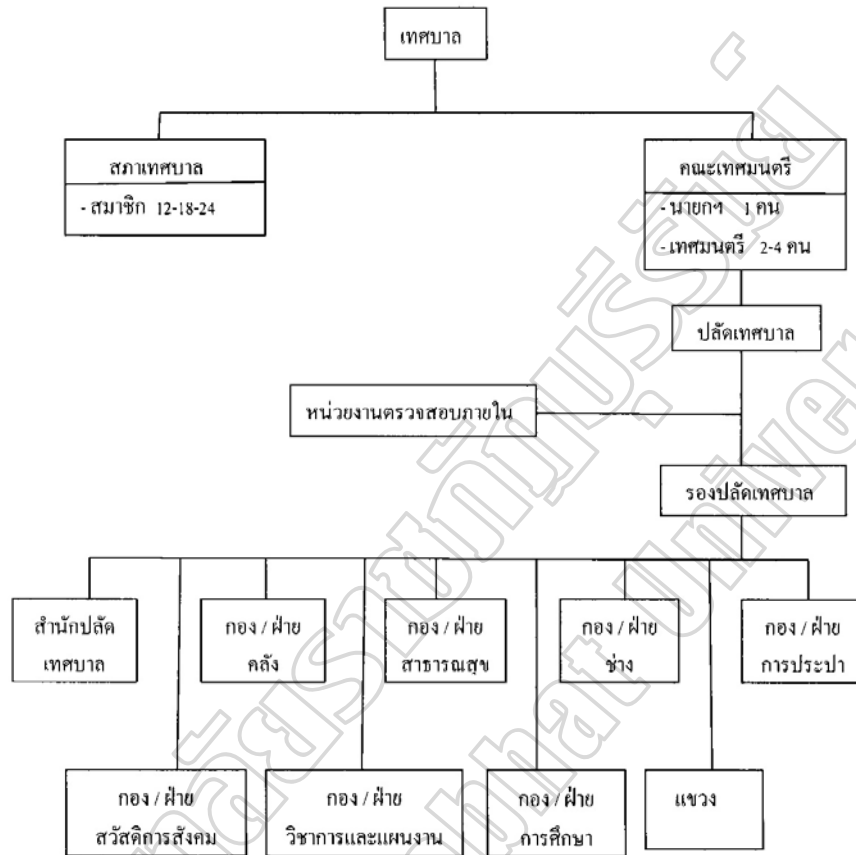
5. กองการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษา งานศาสนาและประเพณีท้องถิ่น และนันทนาการ ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

6. กองวิชาการและแผนงาน มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนงานหรือโครงการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน โครงการต่าง ๆ จัดทำงบประมาณของเทศบาลและงานประชาสัมพันธ์

7. กองสวัสดิการสังคม มีหน้าที่เกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์ การพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมอาชีพ การพัฒนา

8. หน่วยงานตรวจสอบภายใน มีหน้าที่ตรวจสอบการใช้จ่าย การเบิกจ่ายงบประมาณ กองหรือฝ่ายต่างๆ เหล่านี้อาจจัดให้มีฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรืองานก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงาน ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล แต่หากเทศบาลใดไม่มีความจำเป็นจะต้องแยก จัดเป็นส่วนการบริหารงานต่างหาก ก็ให้รวมกิจการนั้นเข้ากับกองหรือฝ่ายอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ หรือเทศบาลใดมีงานอื่นเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้ และไม่อาจรวมไว้กับกองหรือฝ่ายใดได้ก็อาจจัดเป็นส่วนต่างหากก็ได้ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น โดยอนุ โสณ (โกวิทย์ พวงงาม. 2552 : 195)

โครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล ดังภาพประกอบ 2



ภาพประกอบ 2 โครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารของเทศบาล

ที่มา : โกวิทช์ พวงงาม (2552:195)

#### หน้าที่ของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ และหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติ นอกจากนั้น เทศบาลยังมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายเฉพาะอื่น ๆ กำหนดอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ที่จะต้องปฏิบัติและหน้าที่ที่จะเลือกปฏิบัติตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ซึ่งแบ่งตามฐานะเทศบาล โดยหน้าที่ของเทศบาลตำบลมีดังต่อไปนี้

1. หน้าที่บังคับหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 50 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 มาตรา 10 แก้ไขเพิ่มเติม (7) และแก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2542 มาตรา 11 โดยเพิ่มเติมความใน (8) และ (9) เทศบาลตำบลมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

- 1.1 รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 1.2 ให้มีบำรุงรักษาทางบกทางน้ำ
- 1.3 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 1.4 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 1.5 ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 1.6 ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- 1.7 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 1.8 บำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
- 1.9 หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

2. ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้ (มาตรา 51) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2511 (มาตรา 3)

- 2.1 ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 2.2 ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- 2.3 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 2.4 ให้มีสุสาน และฌาปนสถาน
- 2.5 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 2.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- 2.7 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 2.8 ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 2.9 เทศพาณิชย์

ภารกิจอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติแผนชั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดภารกิจของเทศบาลเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้
  - 1.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ

- 1.2 ให้น้ำสะอาดหรือการประปา
- 1.3 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 1.4 การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ
- 1.5 การสาธารณสุขการ
- 1.6 การควบคุมอาคาร

2. ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจเกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ
- 2.2 ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 2.3 ให้อาหารแก่ผู้ได้รับการศึกษาอบรม
- 2.4 การสังคมสงเคราะห์ การส่งเสริมการพัฒนาและการพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรี

เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

- 2.5 ให้มีโรงฆ่าสัตว์ หรือการจัดให้มีการควบคุมการฆ่าสัตว์
- 2.6 ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- 2.7 การจัดการศึกษา
- 2.8 การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
- 2.9 การจัดให้มีและบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- 2.10 การส่งเสริมกีฬา
- 2.11 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
- 2.12 การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและรักษาความสงบ มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 3.1 การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและ

รักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

- 3.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- 3.3 การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 3.4 การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยโรง

มหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ

- 3.5 การผังเมือง
- 3.6 การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- 3.7 การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- 3.8 การควบคุมการเลี้ยงสัตว์

4. ด้านพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 4.1 การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- 4.2 บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 4.3 เทศพาณิชย์
- 4.4 การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
- 4.5 การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน
- 4.6 การส่งเสริมการท่องเที่ยว

5. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 5.1 การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
- 5.2 การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
- 5.3 การจัดการ การบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการใช้

ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน

6. ด้านสนับสนุนการปฏิบัติการ มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 6.1 การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- 6.2 ให้มีเครื่องใช้ดับเพลิง
- 6.3 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 6.4 กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ

ประกาศกำหนด

**แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก**

**อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก**

องค์การสหประชาชาติได้ประกาศอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ในปีพุทธศักราช 2533 และประเทศไทยได้ลงนามในภาคยานุวัติสาร รับอนุสัญญาเมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2536 ซึ่งมีสาระสำคัญมุ่งปกป้องและส่งเสริมเด็กรวมทั้งตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของเด็ก โดยประเทศที่ลงนามในอนุสัญญาจะต้องปกป้องและส่งเสริมสิทธิพื้นฐานของเด็ก 4 ประการ (สำนักบริหารงานศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2545 : 1) คือ

1. สิทธิในการอยู่รอด เช่น สิทธิที่จะได้รับบริการด้านสาธารณสุข สิทธิที่จะได้รับการจดทะเบียน และมีชื่อทันทีแต่แรกเกิด

2. สิทธิในการพัฒนา เช่น การพัฒนาทางร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ และสังคม
3. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง เช่น ได้รับการคุ้มครองจากการทำร้าย ทารุณกรรม ทอดทิ้ง การแสวงหาประโยชน์ การลักพา ฯลฯ
4. สิทธิในการมีส่วนร่วม เช่น การแสดงความคิดเห็น การได้รับข้อมูลข่าวสาร การแสดงออกทางศาสนา หรือความเชื่อของตน รวมถึงการส่งเสริมให้มีการเผยแพร่หนังสือ หรืออื่น ๆ เพื่อเด็กอีกด้วย

การมีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พ.ศ. 2533 ฉบับนี้ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับของประชาคมโลกว่าสิทธิเด็กมีมาตั้งแต่เกิดและควรได้รับการพัฒนาเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ และการพัฒนาเด็กไม่มีทางจะประสบความสำเร็จได้เลย ถ้ายังมีการละเมิดสิทธิเด็กอยู่ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล เอกชน สังคม ชุมชน และครอบครัวซึ่งมีความใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ต้องร่วมมือกันในพื้นที่ที่จะพิทักษ์สิทธิเด็กเพื่อให้เด็กได้เจริญเติบโตและพัฒนาได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

#### รัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้กำหนดกรอบแนวคิดและการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ดังนี้

มาตรา 30 กล่าวถึงบุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองในกฎหมายเท่าเทียมกัน โดยไม่มีความแตกต่างด้านอายุ ฉะนั้น เด็กจึงมีฐานะเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในสังคม

มาตรา 49 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

มาตรา 52 กล่าวว่าเด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ และมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

มาตรา 80 รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็ก สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษাপฐมวัย

นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ตามมาตรา 6 กล่าวไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากบทบัญญัติข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเด็กมีสิทธิและต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นในสังคม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องกำหนดนโยบาย และให้หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งภาครัฐ และเอกชนตลอดจนสถานบันทางสังคม รวมทั้งครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ให้เจริญเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และจากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กที่กล่าวมาแล้วนั้น แสดงให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาเด็กที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและมีคุณภาพนั้น ต้องมีพื้นฐานมาจากการศึกษา ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก เพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงในการก้าวสู่การเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศชาติสืบไป

#### การพัฒนาเด็กในต่างประเทศ

เด็กต้องได้รับการพัฒนาให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต การจะพัฒนาเด็กให้มีความพร้อม ต้องมีพื้นฐานมาจากการศึกษา ต้องพัฒนาเด็กในทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และต้องทุ่มเทความคิดใหม่ ๆ มาปรับปรุงใช้ในการพัฒนาเด็ก จาก การรวบรวมทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ทฤษฎี และหลักการที่ใช้ กันอยู่ในประเทศไทย ส่วนใหญ่เป็นทฤษฎีและหลักการของต่างประเทศ

วูดซีย์ แก่น โมก ( 2553: 22) ได้รวบรวมแนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กของนักการศึกษาต่างประเทศไว้ดังนี้

เฟรอบเอล (Frobel) ซึ่งเป็นนักการศึกษาชาวเยอรมัน ได้รับการยกย่องว่าเป็น “บิดาแห่ง การอนุบาลศึกษา” มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายใน จะแสดงออกเมื่อได้รับการสนับสนุน ครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือ โดยถือว่าเด็กทุกคนมีความสามารถอยู่ภายในซึ่งอาจแสดงออกเมื่อได้รับการสนับสนุน

เปสตาลอชชี (Pestalozzi) เป็นตัวแทนของการศึกษาลูกเล็ก เขาทุ่มเทความคิดทั้งหมด เพื่อเด็กเล็กอย่างแท้จริง และได้นำเอาความคิดใหม่ ๆ จากทฤษฎี ทางการศึกษา มาปรับปรุงในห้องเรียน เขาเชื่อถือว่าความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญและจำเป็นในการพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย และสติปัญญาของเด็ก เป็นต้นคิดในเรื่องของการเตรียมความพร้อม ซึ่งเขาบอกว่าเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ

ดูย (Dewey) นักปราชญ์และนักจิตวิทยาชาวอเมริกา ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นนักปฏิรูปทางการศึกษา ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา มีแนวคิดว่าเด็กจะเรียนรู้ได้ดี เมื่อจัดการเรียนการสอนตาม



ประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็กและเห็นว่าเด็กควรมีเสรีภาพในการคิดและแสดงออก การให้การศึกษาเด็กต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มต้น ด้วยการสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัว ให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเองหาประสบการณ์จากกิจกรรม ประสบการณ์คือความรู้ที่แท้จริงที่เด็กได้รับ ไม่ใช่เป็นการรับรู้จากสิ่งที่ครูบอก

มอนเตสซอรี (Montessori) สุภาพสตรี ชาวอิตาลีคนแรกที่ได้ปริญญาทางการแพทย์ และเป็นสุภาพสตรีคนแรกที่ได้รับปริญญาทางมานุษยวิทยา แนวคิดหรือวิธีการของมอนเตสซอรี (Montessori Method) เป็นความพยายามที่จะเข้าใจกระบวนการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติของเด็ก นอกจากแนวคิดนี้เอง ได้นำไปสู่การสร้างสื่อและกิจกรรมที่เป็นขั้นตอนในการเสริมพัฒนาการ ความสามารถ ความสนใจ ตลอดจน สมรรถภาพของเด็ก ครูเป็นผู้แนะนำให้นักเรียนเล่นสิ่งของที่ จัดไว้ให้เหมาะสม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กของนักการศึกษาต่างประเทศดังที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ให้ยึดหลักการที่จะตอบสนองความต้องการของเด็ก ให้อิสระแก่เด็กให้เด็กได้แสดงออกตามธรรมชาติ และกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัยของเด็ก และจากประสบการณ์ที่จัดให้เหมาะสมแก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา

## การจัดการศึกษาปฐมวัย

### แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญของงานทุกชนิด ในงานแห่งชีวิต จุดเริ่มต้น คือการเริ่มชีวิต ในเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักจิตวิทยา และนักการศึกษาว่าเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ เป็นช่วงที่สำคัญช่วงหนึ่งของชีวิต ที่สมองมีการเจริญเติบโตมากกว่าทุก ๆ ช่วงอายุ และเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการปูพื้นฐานทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อมีความพร้อมในการที่จะพัฒนาในระดับต่อไป ดังนั้น การจัดการศึกษาปฐมวัย พัฒนาขึ้นมาโดยแนวคิด (สำนัก ประสานและพัฒนาศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. ม.ป.ป. : 4 – 10) ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก พัฒนาการของมนุษย์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวมนุษย์เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนไปพร้อมกับทุกด้าน เด็กแต่ละคนจะเติบโต และมีลักษณะการพัฒนากันแตกต่างกันไปตามวัย ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ในแต่ละวัยเริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ขวบ พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นตามลำดับขั้น เด็กจะพัฒนาไปถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน เช่น ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาอธิบายว่า เด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุประสบการณ์ ค่านิยมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก จึงเป็นเสมือนเป็นแนวทางให้ผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจเด็ก สามารถอบรมเลี้ยงดู และจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคลเพื่อส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ ได้ชัดเจนขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์มีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก และเนื่องจากการเรียนรู้เป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นและเด็กมีการเรียนรู้ตามธรรมชาติตั้งแต่เกิดก่อนจะเข้าสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเอง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีมีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

3. แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก การเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตของเด็กทุกคน เด็กจะรู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทดลองสร้างสรรค์แก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเองซึ่งมีอิทธิพล และมีผลดีต่อการเจริญเติบโต ช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัย เด็กจะรู้จักการเรียนรู้ความเป็นอยู่ของผู้อื่น สร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงธรรมชาติรอบตัว ดังนั้น ในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงถือการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

4. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคม บริบททางสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือสิ่งแวดล้อมตัวเด็ก ทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ถือว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากคนได้อย่างมีความสุข

แนวคิดพื้นฐานดังกล่าว ในการจัดการศึกษาปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็กต้องศึกษาหลักการของหลักสูตรให้เข้าใจ เพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กแรกเกิดถึงอายุ 5 ขวบ จะต้องยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู ควบคู่กับการให้การศึกษาโดยต้องคำนึงถึง ความสนใจและความต้องการ

ของเด็กทุกคน ทั้งเด็กปกติ เด็กที่มีความสามารถพิเศษ และ เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมสติปัญญา รวมทั้งการสื่อสาร และการเรียนรู้หรือเด็กที่มีร่างกายพิการ หรือ ทูพพลภาพ หรือบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือ ค้อยโอกาส เพื่อให้เด็ก พัฒนาทุกด้านทั้ง ทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและลักษณะนิสัยอย่างสมดุล โดยจัด กิจกรรมที่หลากหลาย บูรณาการผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า เหมาะสมกับวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อ แม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา

#### หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่อายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบนั้นเป็นหลักการ ที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมเพื่อ โอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอน ของพัฒนาการอย่างสมดุล และเต็มตามศักยภาพ หลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ยังเน้นการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครอบคลุมเด็กทุกประเภททั้งเด็กปกติ เด็กค้อยโอกาส และเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญการจัดการศึกษา จัดหลักการ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตสังคม วัฒนธรรมตามความเป็นอยู่จริงของเด็ก โดยมีผู้ใหญ่ในชุมชนเป็น ผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาอย่างเป็นองค์รวม โดยผ่าน การเล่นซึ่งเป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็กโดยมี ผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงใน ชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพและอย่างมีความสุขซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจาก ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษา (สำนักประสานและพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการ ปกครองท้องถิ่น. น.ป.ป. : 8)

แนวทางดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่การจัดการศึกษาปฐมวัย (สำนักประสานและพัฒนา การศึกษาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. น.ป.ป. : 10) ดังนี้

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและ ประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกายอารมณ์ จิตใจ สังคมสติปัญญา และลักษณะนิสัย โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์ที่เด็กมีอยู่ และ ประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับ ซึ่งต้องเป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กค้อยโอกาส และ เด็กพิเศษ
2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งควรอยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน ต้อง สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อที่มาจาก

ธรรมชาติ และวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง สภาพแวดล้อมใกล้ตัว และโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยที่ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จัก และเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบ เพื่อจะได้วางแผนสร้างสภาพแวดล้อม และกิจกรรมต่าง ๆ ได้เหมาะสมนอกจากนี้ ครูผู้ดูแลเด็กจะต้องรู้จักพัฒนาตนเอง ปรับปรุงการใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก

4. การบูรณาการการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของครูผู้ดูแลเด็กควรวางแผนการจัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรม หลากหลายทักษะ หลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัย

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ครูผู้ดูแลเด็กควรสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้บรรลุตามจุดประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกต สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความก้าวหน้าเพียงใด ซึ่งจะช่วยครูผู้ดูแลเด็กในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคล ความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน และยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

6. ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ดูแลเด็ก และครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเติบโตขึ้นมา ครูผู้ดูแลเด็ก พ่อแม่ และผู้ปกครองเด็ก ต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลทำความเข้าใจพัฒนาการ และการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามหลักการจัดหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน

จากแนวทางดังกล่าวข้างต้น การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมต้องพิจารณาจากวัย และประสบการณ์ของเด็ก โดยต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยของเด็ก การสร้างสภาพแวดล้อม และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ ต้องบูรณาการสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม ครูผู้ดูแลเด็กต้องสังเกตและประเมิน ทั้งการสอนของตน และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองต้องมีความสัมพันธ์กันร่วมมือ และรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรให้บรรลุเป้าหมาย

### การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (ม.ป.ป.:1-28) ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในแนวทางเดียวกันไว้ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแล และให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3-5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด / มัสยิดกรรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับผิดชอบจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เด็กเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติ ในอนาคต การพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จึงนับเป็นภารกิจสำคัญที่หน่วยงานซึ่งรับผิดชอบจะต้องตระหนัก และให้ความสนใจ เพื่อให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัย

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะหน่วยงานซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดก็ตาม ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล หรือเมืองพัทยาที่ดี ล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดตั้ง และดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พร้อมทั้งรับถ่ายโอนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งเดิมอยู่ในความควบคุมดูแลรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และพัฒนาศูนย์เด็กเล็กในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ และได้มาตรฐาน

4. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ซึ่งจะเป็แนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่อไป สำหรับมาตรฐานดังกล่าว ได้รวบรวมและจัดทำขึ้นจำแนกออกเป็นมาตรฐานการดำเนินงาน 4 ด้าน ประกอบด้วย

### 1. ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

เป็นการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ เช่น คุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ตลอดจนผู้ทำความสะอาดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น

#### มาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ

บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ประกอบด้วย ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกและปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนบุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อาทิ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด เป็นต้น โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องจะต้องมีคุณสมบัติ บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินงานให้การศึกษาและพัฒนาสำหรับเด็กได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการด้วยความเหมาะสม และเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

#### ด้านคุณสมบัติของบุคลากร

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดเทศบาล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการกอง หัวหน้ากองการศึกษา ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

1.1 มีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา และพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก

1.2 มีนโยบายแผนและงบประมาณเพื่อการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กให้มีคุณภาพ

2. บุคลากรซึ่งทำหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้าง ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และควรมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1.1 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษาขึ้นไปสาขาวิชาเอก  
อนุปริญญา หรือปริญญาอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นรับรอง และมี  
ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2.1.2 มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่  
คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2.1.3 มีความรู้ด้านโภชนาการ และอาหารเป็นอย่างดี

2.1.4 ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

2.1.5 ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

2.1.6 ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่  
ความคิดที่เป็นลหุโทษ หรือความคิดที่ได้กระทำโดยประมาท

2.1.7 แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรงไม่เป็นโรคติดต่อ  
ร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ และไม่เป็นผู้คิดสารเสพติด

2.2 ผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิการศึกษาตามที่คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น  
กำหนด มีสถานภาพเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือพนักงานจ้างตามมาตรฐานทั่วไป หรือ  
หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพนักงานจ้างที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น  
พ.ศ.2542 และควรมีคุณสมบัติ ดังนี้ (คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนตำบล. 2547:3)

2.2.1 มีคุณสมบัติทั่วไป และมีคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามมาตรฐานทั่วไปที่  
คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด

2.2.2 ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

2.2.3 ไม่มีประวัติการกระทำผิดต่อเด็ก หรือละเมิดสิทธิเด็ก

2.2.4 ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่  
ความคิดที่เป็นลหุโทษ หรือความคิดที่ได้กระทำโดยประมาท

2.2.5 แพทย์ให้การรับรองว่ามีสุขภาพจิตดี สุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ  
ร้ายแรง ไม่เป็นผู้วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบและไม่เป็นผู้คิดสารเสพติด

2.2.6 มีระดับวุฒิภาวะและ บุคลิกลักษณะเหมาะสม ทั้งด้านจิตใจ อารมณ์  
สังคม มีความตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความรัก ความอ่อนโยน เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลเด็ก  
อย่างเหมาะสม

2.2.7 เป็นบุคคลที่มีความรักเด็ก มีอุปนิสัยสุ่มเยือกเย็น และมีความขยัน  
อดทน

2.2.8 มีประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี

2.3 ผู้ประกอบอาหาร มีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและควรมีสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับและควรมีความรู้เรื่อง โภชนาการและอาหารเป็นอย่างดี

2.4 ผู้ทำความสะอาด มีสถานภาพเป็นพนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและควรมีคุณสมบัติที่สำคัญ ดังนี้

มีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ดูแลเด็ก ยกเว้น วุฒิการศึกษา ควรจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าภาคบังคับ

#### ด้านบทบาทหน้าที่

1. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

1.1 สำรวจความต้องการของชุมชน ในการจัดตั้งและดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.2 กำหนดโครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล สถานที่และฐานะการคลังของแต่ละท้องถิ่น

1.3 จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการจัดตั้งและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมทั้งจัดทำสถิติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

1.4 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.5 จัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.6 กำหนดแผนปฏิบัติการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกด้านอย่างต่อเนื่อง

1.7 ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพและถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบดูแลบุคลากรและการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และด้วยความเรียบร้อย เกิดประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด

3. ผู้ดูแลเด็ก ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้

3.1 ปฏิบัติหน้าที่ตามกิจวัตรของเด็กเพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต มีพัฒนาการทุกด้านตามวัย



3.2 ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในลักษณะบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ กล่าวคือ ให้เด็กได้พัฒนาด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และจริยธรรมไปพร้อม ๆ กัน โดยให้โอกาสเด็กเรียนรู้จากสิ่งของและผู้ที่อยู่รอบข้าง ซึ่งเด็กจะเรียนรู้โดยประสาทสัมผัสทั้งห้า การเคลื่อนไหว การเล่น และการลงมือกระทำ ดังนั้น ผู้ดูแลเด็กจะต้องส่งเสริมให้โอกาสเด็กได้พัฒนาอย่างเต็มที่ รวมทั้งการปฏิสัมพันธ์กับเด็กด้วยคำพูด และกิริยาท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนโยน แสดงความรักความอบอุ่นต่อเด็ก

3.3 สังเกต และบันทึกความเจริญเติบโต พฤติกรรม พัฒนาการต่าง ๆ ของเด็ก เพื่อจะให้เห็นความเปลี่ยนแปลงทั้งปกติและผิดปกติที่เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งจะนำไปสู่การค้นหาสาเหตุ และวิธีการแก้ไขได้ในทันที

3.4 จัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมในการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคารให้สะอาด มีความปลอดภัย และเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก

3.5 ประสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัว เพื่อทราบถึงพฤติกรรม พัฒนาการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง

3.6 มีการพัฒนาตนเองในทางวิชาการและอาชีพ ใฝ่หาความรู้ และพัฒนาด้านตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการพัฒนาด้านความรู้ทางวิชาการ และทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาหาความรู้ การเข้าร่วมการอบรมเพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ การติดตามความเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และเทคโนโลยีโดยอาศัยสื่อที่หลากหลาย รวมทั้งการรวมกลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกและการจัดตั้งชมรมเครือข่ายสำหรับผู้ดูแลเด็ก ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ดูแลเด็ก

3.7 รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูล ความรู้ และเครือข่ายการปฏิบัติงาน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชนและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ในชุมชน ดังนี้

หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย ( กรมพัฒนาชุมชนกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ( กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ) กระทรวงแรงงาน ( กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ) กระทรวงศึกษาธิการ ( สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักบริหารงานการศึกษา นอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สถาบันแห่งชาติเพื่อพัฒนาการเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัย

ราชภัฏ) กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมสุขภาพจิต) กระทรวงวัฒนธรรม (กรมการศาสนา) กระทรวงกลาโหม (กองทัพบเรือ) เป็นต้น

องค์กรเอกชน สมาคมและมูลนิธิต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย ดับเบิลยู ซีเอ มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัมในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนากรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก มูลนิธิช่วยเหลือเด็กยากจน ซี ซี เอฟ ในประเทศไทย สภากงศ์การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (สอคย.) องค์การยูนิเซฟ เซฟเดอะคิดเดรน ยูเอส เอ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ สหทัยมูลนิธิ มูลนิธิดวงประทีป เป็นต้น

แหล่งข้อมูลความรู้ในชุมชน เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็กในนิคมต่าง ๆ สำนักงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการจังหวัด (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน) องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต่าง ๆ โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชน ศูนย์สื่อประจำหมู่บ้านของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์บริการสาธารณสุข ศูนย์สงเคราะห์เด็กปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชน (กรุงเทพมหานคร) ข้าราชการครู หรือข้าราชการอื่น ๆ ซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ หรือที่เกษียณอายุแล้ว เป็นต้น

4. ประกอบอาหาร ควรมีบทบาทหน้าที่ในการประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัยและโภชนาการสำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งการแต่งกายสะอาดเรียบร้อย การจัดสถานที่เตรียมและปรับปรุงอาหาร จัดเครื่องสุขภัณฑ์เครื่องครัวสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อยและมีการจัดขยะถูกสุขลักษณะ

5. ผู้ทำความสะอาด ควรมีบทบาทหน้าที่ในการทำความสะอาด ดูแลรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งภายในและภายนอกอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

#### ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้องประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรประชาคม ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีนายกเทศมนตรี / นายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้ที่นายกเทศมนตรี / นายองค์การบริหารส่วนตำบล

มอบหมาย เป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด / มัสยิดที่รับถ่ายโอนจากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาส / อิหม่าม หรือ ผู้ที่เจ้าอาวาส / โต๊ะอิหม่าม มอบหมายเป็นประธาน

3. การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐานทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

4. ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร ผู้กระทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถ ให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดและเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบพิจารณาต่อสัญญา ต่อไป

#### ด้านการบริหารจัดการ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท รับผิดชอบการบริหารสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วย และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาก็ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

#### 1. นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ( อายุ 3 – 5 ปี ) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสเสริมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเติมตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป

#### 2. เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหารและจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง และด้วยความร่วมมือของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ

### 3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกสุขลักษณะและได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ

3.2 เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ตามจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.3 เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกวิธี

3.4 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชน ให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

3.5 เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

3.6 เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

### 4. การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่ อาคาร และดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

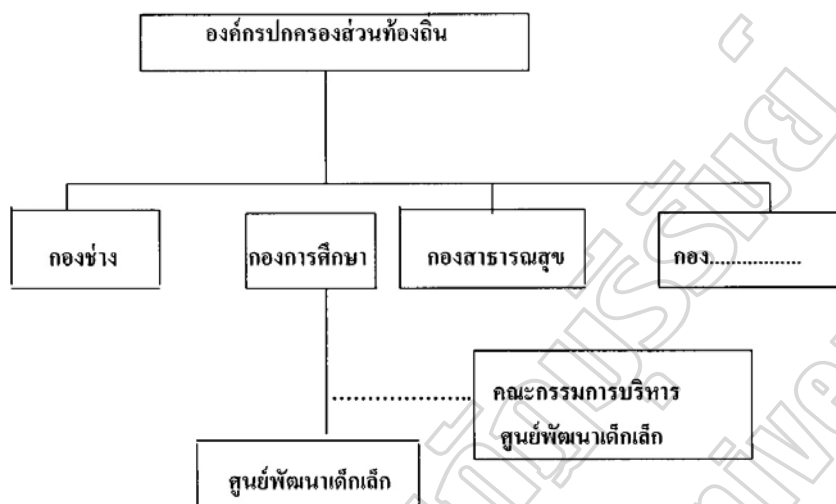
4.1 สสำรวจความต้องการของชุมชน  
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชนในประเด็น ดังต่อไปนี้

4.1.1 ความต้องการของชุมชน

4.1.2 ความต้องการในการส่งเด็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการ อายุ 3-5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คน ขึ้นไป

4.1.3 ความต้องการให้ศูนย์จัดบริการ

4.2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังภาพประกอบ 3



ภาพประกอบ 3 โครงสร้างการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น  
ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ม.ป.ป.:10)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์ และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีหัวหน้าศูนย์รับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4.3 จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และขุดติขอความคิดเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำขุดติเพื่อขอรับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นต่อไป

4.4 จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ

4.5 จัดทำระเบียบ / ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

#### 4.6 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศให้สาธารณชนทราบ

#### 4.7 การยุบ / เลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียน หรือกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไปเป็นแห่งเดียวกันให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นตามความจำเป็นและเหมาะสม และเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้รายงานจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

### 5. แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จะต้องคำนึงถึงขอบข่ายของงาน สายการบังคับบัญชาและระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่กำหนด ให้สถานศึกษาต้องบริหารจัดการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยจะต้องจัดให้มีการประเมินตนเองทุกปีเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการจัดการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้น เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถให้การดูแลและพัฒนาจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ครอบคลุมลักษณะงาน ดังนี้งานบุคลากรและการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการการเงินและพัสดุ

ทั้งนี้ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบงานดังกล่าวโดยแบ่ง และมอบหมายงานตามความถนัด ความสามารถและลักษณะของงานที่ต้องดำเนินการ ทั้ง 5 งาน อย่างไรก็ตาม ในการแบ่งงานดังกล่าวควรคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของแต่ละศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็กอาจรวมลักษณะงานวิชาการและงานกิจกรรมนักเรียนเป็นงานกลุ่มเดียวกัน และ / หรือ รวมลักษณะงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมกับงานธุรการ การเงิน พัสดุ เป็นงานกลุ่มเดียวกันเป็นต้น

#### 2. ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ดังนี้

#### มาตรฐานด้านอาคารสถานที่

เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ตั้ง จำนวนชั้นของอาคาร ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่างตลอดจนพื้นที่ใช้สอยอื่น ๆ

##### 1. ที่ตั้ง

สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีขนาดเหมาะสมและต้องไม่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งอาจเสี่ยงต่ออันตราย ได้แก่ บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมี หรือสารพิษ มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไปจนหากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ต้องมีมาตรการป้องกันภาวะภัยต่าง ๆ ตามมาตรฐานความจำเป็นและเหมาะสม

##### 2. จำนวนชั้นของอาคาร

ตัวอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีจำนวนชั้นไม่เกิน 2 ชั้น นับจากพื้น หากสูงเกินกว่า 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกันอัคคีภัย และอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นตามความเหมาะสมและความสูงของตัวห้อง ไม่ควรน้อยกว่า 2.40 เมตร นับจากพื้นถึงเพดาน

##### 3. ทางเข้า - ออก และประตูหน้าต่าง

ทางเข้า - ออก จากตัวอาคารต้องมีความเหมาะสมสามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุหรือเหตุร้ายแรงใด ๆ ขึ้น โดยอย่างน้อยต้องมีทางเข้า - ออก 2 ทาง และแต่ละทางนั้น ควรมีความกว้างประมาณ 80 เซนติเมตร

##### 4. ประตู - หน้าต่าง

ประตู - หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับขนาดพื้นที่ของห้อง และความสูงของหน้าต่าง ควรอยู่ที่ประมาณ 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้นให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน นอกจากนี้ บริเวณประตู - หน้าต่าง ไม่ควรมีสสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้น ช่องทางลมและแสงสว่าง

##### 5. พื้นที่ใช้สอย

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหารและการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วนจากห้องรับประทานอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วยโดยเฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตรต่อเด็ก 1 คน นอกจากนี้พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอาจจัดแยกเป็นห้องเฉพาะ หรือจัดรวมเป็นห้องเอนกประสงค์ที่ใช้สำหรับจัดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลาและอาจปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ หรือย้ายเครื่องเรือนตามความเหมาะสมและข้อจำกัดของพื้นที่ ดังนี้

5.1 บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลักอากาศถ่ายเท ได้สะดวกและอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน โดย

5.1.1 จัดให้มีการระบายอากาศที่ดี ปลอดโปร่ง ไม่มีเสียงรบกวน และแสงสว่าง ไม่จ้าเกินไป อุปกรณ์เครื่องนอนต่าง ๆ มีความสะอาดโดยนำไปปิดฝุ่นตากแดดอย่างน้อยสัปดาห์ ละ 1 ครั้ง

5.1.2 จัดแยกเครื่องนอน หมอน ผ้าห่ม สำหรับเด็กแต่ละคนโดยเขียนหรือ ปักชื่อไว้ ไม่ใช้ร่วมกัน เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

5.1.3 หมั่นตรวจตราดูแลไม่ให้มีสัตว์ หรือแมลงต่าง ๆ มารบกวน ในบริเวณ พื้นที่สำหรับการนอน

5.2 บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก ควรออกแบบให้มีพื้นที่ สำหรับการเรียนรู้รวมกลุ่มและแยกกลุ่มย่อยในกิจกรรมการเรียนรู้อิสระ การเล่นสร้างสรรค์หรือ การอ่านหนังสือ เล่นต่อแท่งไม้ที่ต้องการมุมเงยและมีพื้นที่สำหรับการเล่นที่โล่งหรือเปียก ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นหลัก โดยมีวัสดุอุปกรณ์ที่ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุและ มี อุปกรณ์ หรือเครื่องเล่นที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

5.3 บริเวณพื้นที่รับประทานอาหารต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก โดยมีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวก มีแสงสว่างพอเหมาะ มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอและเหมาะสม กับจำนวนเด็ก ทั้งนี้ บริเวณห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอและควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับตัว เด็กมีสภาพแข็งแรงและใช้งานได้ดี

5.4 บริเวณที่พักเด็กป่วย ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ผู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็นและเด็กต้องอยู่ในสายตาของผู้ดูแลตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องพัก เด็กป่วยเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่พักเด็กป่วยแยกเป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม

5.5 บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่ สำหรับเด็กพอสมควรและมีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้นเรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

5.6 บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดตัวเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้ สำหรับทำความสะอาดตัวเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควรอย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและ แปรงสีฟัน ในขนาดและระดับความสูงที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ในกรณีที่มีห้องอาบน้ำจะต้องมี แสงสว่างเพียงพอมีอากาศถ่ายเทได้โดยสะดวกและพื้นไม่ลื่น



5.7 ห้องส้วมสำหรับเด็ก ต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 แห่ง ต่อเด็ก 10 - 12 คน โถส้วมมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก โดยมีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นได้ง่าย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวกและพื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอน หรือ กุญแจ และมีส่วนสูงที่สามารถมองเห็นเด็กได้จากภายนอกและไม่ควรไกลจากห้องพัฒนาเด็กหาก ห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคาร จะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีที่ไม่สามารถทำห้องส้วม สำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้ อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับเด็ก

5.8 ห้องเอนกประสงค์ สำหรับใช้จัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหาร หรือการนอน คำนึงถึงความสะอาดและการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรม หากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุด มีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.40 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

5.9 บริเวณพื้นที่เก็บสิ่งปฏิกูล จะต้องมียุทที่เก็บสิ่งปฏิกูลทั้งภายใน และภายนอก ตัวอาคาร โดยมีจำนวนและขนาดเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ และมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทั้งภายในทุกวัน

5.10 บันได ควรมีความกว้างและช่วง ไม่น้อยกว่า 1.00 เมตร ลูกตั้งของบันได สูง ไม่นเกิน 17.50 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 90.00 เซนติเมตร มีราวเหล็ก เหมาะสำหรับเด็กได้ เกาะขึ้นบันได และระยะห่างของลูกกรง ต้องไม่เกิน 17.00 เซนติเมตร เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ควรมี ระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่าง สม่ำเสมอด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

#### มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม

เป็นการกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร เช่น แสงสว่าง เสียง การถ่ายเทอากาศ สภาพพื้นที่ภายในอาคาร รั้ว สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

##### 1. ภายในอาคาร

###### 1.1 แสงสว่าง

ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เอื้ออำนวยต่อการจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา เป็นต้น ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจาก ไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2 - 3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้ เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโตของเด็ก

###### 1.2 เสียง

เสียงต้องอยู่ในระดับที่ไม่ดังเกิน (ระหว่าง 60 - 80 เดซิเบล ) อาคารควร จะ ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีระดับเสียงเหมาะสม

### 1.3 การถ่ายเทอากาศ

ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลมรวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณ โรงงานที่มีมลพิษ ต้องติดเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสมสำหรับบริเวณที่มีเด็กอยู่ ต้องเป็นเขตปลอดบุหรี่

## 2. ภายนอกอาคาร

### 2.1 รั้ว

ควรมีรั้วกันบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็กและควรมีทางเข้า - ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

### 2.2 สภาพแวดล้อมและมลภาวะ

ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะและตั้งอยู่ห่างจากแหล่งอบายมุข ฝุ่นละออง กลิ่น หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศและการจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นแหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะควรกำจัดสิ่งปฏิกูลทุกวัน

### 2.3 พื้นที่เล่นกลางแจ้ง

ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตารางเมตร ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัดให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีพอสสมควรกับจำนวนเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ก็ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่คั่นเกณฑ์กำหนดหรืออาจจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณวัด หรือในสวนสาธารณะ เป็นต้น โดยต้องให้เด็กปฐมวัยมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

### 2.4 ระเบียง

ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และหากมีที่นั่งตามระเบียงด้วย ระเบียงต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ของระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร นอกจากนี้ควรสภาพความคงทนแข็งแรง และสภาพการใช้งานปลอดภัยสำหรับเด็กด้วย

### มาตรฐานด้านความปลอดภัย

เป็นการกำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น การกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

#### 1. มาตรการป้องกันความปลอดภัย

- 1.1 ติดตั้งระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัย หรือเครื่องตัดไฟ  
ภายในบริเวณอาคาร
- 1.2 ติดตั้งเครื่องดับเพลิงอย่างน้อย 1 เครื่อง ในแต่ละชั้นของอาคาร
- 1.3 ติดตั้งปลั๊กไฟให้สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร ถ้าติดตั้งต่ำกว่าที่  
กำหนดจะต้องมีฝาปิดครอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กเล่นได้และควรหลีกเลี่ยงการใช้สายไฟต่อพ่วง
- 1.4 หลีกเลี่ยงเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งทำด้วยวัสดุที่แตกหักง่าย  
หรือแหลมคม หากเป็นไปได้ ต้องไม่เสียนไม้ หรือแหลมคม
- 1.5 จัดให้มีตู้เก็บยา และเครื่องเวชภัณฑ์สำหรับการปฐมพยาบาล วางไว้อยู่ใน  
ที่สูง สะดวกต่อการหยิบใช้ และเก็บไว้ในที่ปลอดภัยให้พ้นมือเด็ก
- 1.6 ใช้วัสดุกันลื่น ในบริเวณห้องน้ำ - ห้องส้วม และเก็บสารจำพวกเคมี หรือ  
น้ำยาทำความสะอาดไว้ในที่ปลอดภัย ให้พ้นมือเด็ก
- 1.7 ไม่มีหมุม หรือบ่อน้ำ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กในบริเวณโดยรอบตัว  
อาคาร รวมทั้งไม่ควรปลูกต้นไม้ที่มีหนามแหลมคม
- 1.8 มีระบบการถือคประตูในการเข้า - ออกนอกบริเวณอาคาร สำหรับ  
เจ้าหน้าที่ เปิด - ปิดได้ ควรมียุติงสัญญาณเรียกไว้ที่หน้าประตู สำหรับห้องครัว และที่ประกอบ  
อาหาร ควรมีประตูเปิด - ปิด ที่ปลอดภัย เด็กเข้าไปไม่ได้
- 1.9 ติดตั้งอุปกรณ์เพื่อป้องกันพาหนะนำโรคและมีมาตรการป้องกันด้าน  
สุขอนามัย
- 1.10 มีตู้หรือชั้นเก็บวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่แข็งแรง มั่นคง สำหรับ  
วัสดุอุปกรณ์ ที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กนั้น ควรจัดแยกให้พ้นมือเด็ก
- 1.11 เครื่องใช้เฟอร์นิเจอร์ ควรมีระดับความสูงและขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก  
ปฐมวัยให้เด็กสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง
2. มาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน
- 2.1 มีการฝึกซ้อมสำหรับการป้องกันอุบัติเหตุอุบัติภัยอย่างสม่ำเสมอ ไม่น้อย  
กว่าปีละ 1 ครั้ง
- 2.2 มีการฝึกอบรบบุคลากร ในเนื้อหาด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น  
การป้องกันอุบัติภัยและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็ก
- 2.3 มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉินของส่วนราชการต่างๆ เช่น สถานีอนามัย  
สถานีตำรวจ หน่วยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โรงพยาบาล ไว้เพื่อติดต่อได้อย่างทันที่

กรณีเกิดเหตุการณ์คับขัน หรือจำเป็นที่อาจเป็นอันตรายต่อเด็กและควรมีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการปฐมพยาบาลคิดประจำไว้ในที่เปิดเผย

2.4 มีสมุดบันทึกข้อมูลสุขภาพและพัฒนาการของเด็กประจำไว้ กรณีอาจต้องพาเด็กไปพบแพทย์

### 3. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรได้แก่ คุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ 12 ประการ คุณลักษณะตามวัย (ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กเป็นต้น

#### มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร

การศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรม เลี้ยงดูและการให้การศึกษาไปพร้อม ๆ กัน เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน ดังนี้

#### 1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.1 ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีสุขอนามัยที่ดี  
1.2 กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน

1.3 มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข

1.4 มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม

1.5 ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรัก

การออกกำลังกาย

1.6 ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย

1.7 รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย

1.8 อยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

1.9 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

1.10 มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย

1.11 มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

1.12 มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

## 2. คุณลักษณะตามวัย

### 2.1 พัฒนาการด้านร่างกาย

2.1.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้นบันไดสลับท้ำได้ เขียนรูปร่างกลมตามแบบได้ ใช้กรรไกรมือเดียวได้ เป็นต้น

2.1.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ รับลูกบอลด้วยมือและลำตัวได้ เดินขึ้น - ลงบันไดสลับท้ำได้ ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ กระดပ်กระดิ่งไม่ชอบอยู่เฉย เป็นต้น

2.1.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ กระโดดขาเดียวไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่องได้ รับลูกบอลที่กระดอนขึ้นจากพื้นได้ด้วยมือทั้งสอง ขัน - ลงบันไดสลับท้ำได้อย่างคล่องแคล่ว เขียนรูปสามเหลี่ยมตามแบบได้ ตัดกระดาษตามแนวเส้นโค้งที่กำหนด ใช้กลิ้งเนื้อเล็กได้ดี เช่น ตัดกระดาษผูกเชือกกรองเท้า ฯลฯ

### 2.2 พัฒนาการด้านอารมณ์ และ จิตใจ

2.2.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก ชอบที่จะให้ผู้ใหญ่พอใจและได้รับคำชมเชย กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงเป็นต้น

2.2.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ชอบท้าทายผู้ใหญ่ ต้องการให้มีคนฟังคนสนใจเป็นต้น

2.2.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ แสดงอารมณ์ได้สอดคล้องกับสถานการณ์อย่างเหมาะสมชื่นชมความสามารถและผลงานของตนเองและผู้อื่น ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง เป็นต้น

### 2.3 พัฒนาการด้านสังคม

2.3.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง ชอบเล่นแบบคู่ขนาด ( เล่นของชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น ) เล่นสมมุติได้รู้จักรอคอยเป็นต้น

2.3.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ แต่งตัวได้ด้วยตนเอง ไปห้องส้วมได้เอง เล่นร่วมกับคนอื่นได้รอคอยตามลำดับก่อน - หลัง แบ่งของให้คนอื่นเก็บของเล่นเข้าที่ได้ เป็นต้น

2.3.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ด้วยตนเอง เล่นหรือทำงานโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกับผู้อื่นได้ พบผู้ใหญ่รู้จักไหว้ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณเมื่อรับของจากผู้ใหญ่ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

### 2.4 พัฒนาด้านสติปัญญา

2.4.1 อายุ 3 ปี ได้แก่ สำหรับสิ่งต่าง ๆ ที่เหมือนกันและต่างกัน บอกชื่อของตนเองได้ ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา สนทนาและโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้น ๆ ได้สนใจนิทานและเรื่องราวต่าง ๆ ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองต่าง ๆ และแสดงท่าเลียนแบบได้ รู้จักใช้คำถาม “อะไร” สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่าย ๆ เป็นต้น

2.4.2 อายุ 4 ปี ได้แก่ จำแนกสิ่งต่าง ๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ บอกชื่อและนามสกุลของตนเองได้ พยายามแก้ปัญหาด้วยตนเองหลังจากได้รับคำชี้แนะ สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องใช้คำถาม “ทำไม” เป็นต้น

2.4.3 อายุ 5 ปี ได้แก่ บอกความแตกต่างของกลิ่น สี เสียง รส รูปร่าง จัดหมวดหมู่สิ่งของได้ บอกชื่อ - สกุล อายุ ตนเองได้ พยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง สนทนาโต้ตอบ - เล่าเรื่องได้ สร้างผลงานตามความคิดตนเอง โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้น เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นามธรรม นับปากเปล่าได้ถึง 20 เป็นต้น

### 3. การจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 3 – 5 ปี (ไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น) เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง เกิดความรู้จักนะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยมีหลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

#### 3.1 หลักการจัดประสบการณ์

3.1.1 จัดประสบการณ์การเล่น และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมและอย่างต่อเนื่อง

3.1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่

3.1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญทั้งกับกระบวนการและส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์

3.1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

#### 3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์

3.2.1 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะสมกับอายุวุฒิภาวะ และระดับการพัฒนา เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

3.2.2 จัดประสบการณ์สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กวัยนี้ คือ เด็ก

ได้ลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

3.2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบบูรณาการ คือ บูรณาการทั้งทักษะและสาระการเรียนรู้

3.2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก

3.2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่นกับผู้ใหญ่ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน

3.2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และอยู่ในวัยของเด็ก

3.2.7 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวันตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3.2.8 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่วางแผนไว้ล่วงหน้าและแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

3.2.9 ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน สนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ

3.2.10 จัดทำสารนิทัศน์ ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นรายบุคคล นำมาไตร่ตรอง และใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน

#### 4. การจัดกิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมประจำวันได้หลายรูปแบบซึ่งเป็นการช่วยให้ทั้งผู้สอนและเด็กทราบว่าแต่ละวันจะทำกิจกรรมอะไร เมื่อใด และอย่างไรการจัดกิจกรรมประจำวันมีหลักการจัดและขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน ดังนี้

##### 4.1 หลักการจัดกิจกรรมประจำวัน

4.1.1 กำหนดระยะเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็กในแต่ละวัน

4.1.2 กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด ทั้งในกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ไม่ควรใช้เวลาต่อเนื่องนานเกินกว่า 20 นาที

4.1.3 กิจกรรมที่เด็กมีอิสระเลือกเล่นเสรี เช่น การเล่นตามมุม การเล่นกลางแจ้ง ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 40 - 60 นาที

4.1.4 กิจกรรมควรมีความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมในห้องและนอกห้องกิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก กิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มและผู้สอนเป็นผู้ริเริ่ม และกิจกรรมที่ใช้กำลังและไม่ใช้กำลังจัดให้ครบทุกประเภท ทั้งนี้กิจกรรมที่ต้องออกกำลังกายควรจัดสลับกับกิจกรรมที่ไม่ต้องออกกำลังมากนัก เพื่อเด็กจะไม่เหนื่อยเกินไป

#### 4.2 ขอบข่ายของกิจกรรมประจำวัน

การเลือกกิจกรรมที่จะนำมาจัดในแต่ละวัน ควรครอบคลุมดังต่อไปนี้

4.2.1 การพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อใหญ่ การเคลื่อนไหว และความคล่องแคล่วในการใช้วัยต่างๆ จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นอิสระกลางแจ้ง เล่นเครื่องเล่นสนาม เคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะดนตรี

4.2.2 การพัฒนากล้ามเนื้อเล็ก เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเล็ก การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา จึงควรจัดกิจกรรมโดยให้เด็กได้เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เล่นเกม ต่อกาพย์ ฝึกช่วยเหลือตนเองในการแต่งกาย หยิบจับชิ้นส่วน ใช้อุปกรณ์ศิลปะ เช่น สีเทียน กรรไกร พู่กัน ดินเหนียว ฯลฯ

4.2.3 การพัฒนาอารมณ์ จิตใจ และปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่น กล้าแสดงออก มีวินัยในตนเอง รับผิดชอบ ชื่อสัตย์ ประหยัด เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อ แบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ผ่านการเล่นให้เด็กได้มีโอกาสตัดสินใจเลือกได้รับการตอบสนองตามความต้องการ ได้ฝึกปฏิบัติโดยสอดคล้องคุณธรรม จริยธรรม ตลอดเวลาที่โอกาสเอื้ออำนวย

4.2.4 การพัฒนาสังคมนิสัย เพื่อให้เด็กมีลักษณะนิสัยที่ดี แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น จึงควรจัดให้เด็กได้ปฏิบัติกิจวัตรประจำวันอย่างสม่ำเสมอ เช่น รับประทานอาหาร พักผ่อนนอนหลับ ขับถ่าย ทำความสะอาดร่างกาย เล่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎกติกาข้อตกลงของส่วนรวมเก็บของเข้าที่ เมื่อเล่นหรือทำงานเสร็จ ฯลฯ

4.2.5 การพัฒนาการคิด เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอด สังเกต จำแนก เปรียบเทียบ จัดหมวดหมู่ เรียงลำดับเหตุการณ์ แก้ปัญหา จึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้สนทนา



อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เชิญวิทยากรมาพูดคุยกับเด็ก ค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทดลองศึกษานอกสถานที่ ประกอบอาหาร หรือจัดให้เด็กได้เล่นเกมการศึกษาที่เหมาะสมกับวัย อย่างหลากหลาย ฝึกการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในการทำกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ หรือรายบุคคล

4.2.6 การพัฒนาภาษา เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เด็กที่มีประสบการณ์ จึงควรจัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กรักการอ่านและบุคลากรที่แวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ

4.2.7 การส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและเห็นความสวยงามของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว โดยใช้กิจกรรมศิลปะและดนตรีเป็นสื่อ ใช้การเคลื่อนไหวและจังหวะตามจินตนาการ ให้ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ อย่างอิสระตามความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็ก เล่นบทบาทสมมติในมุมเล่นต่าง ๆ เล่นน้ำ เล่นทราย เล่นก่อสร้างสิ่งต่าง ๆ เช่น แท่งไม้ รูปทรงต่าง ๆ ฯลฯ

#### 5. โภชนาการสำหรับเด็ก

เพื่อให้เด็กได้รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเด็กตามพัฒนาการ ควรส่งเสริมให้เด็กได้รับประทานอาหารครบ 5 หมู่ เด็กปฐมวัยควรได้ดื่มน้ำสะอาดให้เพียงพอทุก 45 นาที เพื่อให้เด็กมองสามารถเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพ

#### 4. ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

เป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การจัดให้มีกองทุนส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลรวมถึงการเข้ามามีส่วนร่วมจากชุมชน หรือประชาคมในท้องถิ่น

##### มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน

แนวทางการดำเนินงานด้านมาตรฐานการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากชุมชนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการตามแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้ให้เห็นประโยชน์และความจำเป็นของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็ก และชักชวนให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการ

2. จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะ ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ร่วมจัดกิจกรรมนันทนาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน

3. มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ รับทราบ เพื่อที่จะมีผู้เข้ามาช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ได้ โดยการประชาสัมพันธ์อาจทำได้หลายรูปแบบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก ฯลฯ

4. มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน สถาบันต่าง ๆ ของชุมชน เช่น สถาบันทางศาสนา สถาบันครอบครัว เป็นต้น

5. จัดให้มีกองทุนส่งเสริมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งอาจขอรับการอุดหนุนจากงบประมาณต่าง ๆ ของหน่วยงานดังนี้

5.1 การสมทบหรือการอุดหนุนงบประมาณกองทุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 การสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐบาล

5.3 การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรภาครัฐอื่น

5.4 การสนับสนุนงบประมาณจากภาคเอกชน องค์กรการกุศล มูลนิธิ หรือ มีผู้อุทิศให้

6. จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน เกี่ยวกับการดำเนินงานทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองของเด็กเล็กที่เข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในลักษณะไตรภาคี 3 ฝ่ายจากภาครัฐส่วนต่าง ๆ คือ ภาคประชาชน หรือผู้แทนในชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิชาการ และผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

## บริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์

อำเภอชุมพลบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดสุรินทร์ ห่างจากจังหวัดสุรินทร์ 90 กิโลเมตรเป็นอำเภอที่อยู่ห่างไกลจากจังหวัดสุรินทร์มากที่สุด มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่เขตการปกครองข้างเคียง (สำนักบริหารการปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. 2549:421) ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ทิศใต้ ติดต่อกับพื้นที่ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออกติดต่อกับพื้นที่ อำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับพื้นที่ อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

ท้องที่อำเภอชุมพลบุรีประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตการปกครองอยู่ 10 แห่ง แยกเป็น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำนวน 6 แห่ง เทศบาล (ทต.) จำนวน 4 แห่ง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในเขตอำเภอชุมพลบุรีทั้งหมด 27 แห่ง กระจายอยู่ตามองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลไพรขลา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไพรขลา ตั้งอยู่หมู่ที่ 1 บ้านไพรขลา ตำบลไพรขลา

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตัวอาคารอยู่บริเวณนอกหมู่บ้าน เป็นอาคารเอกเทศทิศเหนือติดหนองน้ำสาธารณะทางทิศใต้ติดถนนสายท่าตูม - ชุมพลบุรี มีรั้วล้อมรอบ สภาพตัวอาคารเป็นอาคารชั้นเดียวมีห้องเรียนเป็นห้องเรียนรวม ก่อสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 สภาพอาคารเป็นอาคารหลังเก่าตัวอาคารยังไม่ได้มาตรฐาน มีห้องน้ำ 2 ห้อง มีโต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหารอยู่ด้านข้างตัวอาคาร ภายนอกมีบริเวณสนามกว้างและร่มรื่นพื้นสนามเป็นพื้นดินมีเครื่องเล่นสนามหลายอย่างแต่สภาพเก่า

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น อาชีพทำนา และค้าขายเป็นส่วนใหญ่ ภาษาที่ใช้มีภาษาเขมร และภาษาอีสาน นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไพรขลา มี 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านไพรขลา หมู่ 4 บ้านไพรขลาน้อย หมู่ 9 บ้านโนนโพ หมู่ 8 บ้านโนนตาล หมู่ 12 บ้านโนนทนามแห่ง หมู่ 3 บ้านโพพหับ ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไพรขลาจำนวน 43 คน มีผู้ดูแลเด็ก 4 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. สภาพตัวอาคารเป็นอาคารหลังเก่าสภาพไม่ได้มาตรฐานและตัวอาคารตั้งอยู่ติดถนนทางหลวงก่อให้เกิดเสียงรบกวนขาดสมาธิ อาคารเรียนเป็นห้องรวมไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามกลุ่มอายุ ต้องเรียนรวมกันทำให้ไม่เห็นถึงพัฒนาการของเด็กเท่าที่ควร
2. การจัดซื้อสื่อการเรียนการสอนในแต่ละปีล่าช้า
3. ไม่มีแม่บ้านช่วยทำความสะอาดและทำสวนผู้ดูแลเด็กต้องทำหน้าที่เองทั้งหมด

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน
2. ต้องการให้มีความคล่องตัวในการจัดหาสื่อให้ทันต่อการเปิดเทอม
3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน

### 1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพนม่วง ตั้งอยู่หมู่ 7 บ้านโพนม่วง ตำบลไพรขลา

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ องค์การบริหารส่วนตำบลไพรขลาก่อสร้างเมื่อปี 2552 เป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวติดกับสถานีอนามัย มีห้องเรียน 2 ห้อง ห้องพักรู 1 ห้อง มีห้องน้ำ 2 ห้อง มีห้องอาบน้ำสำหรับเด็กด้วย และมีโต๊ะนั่งรับประทานอาหาร สภาพภายนอกอาคารค่อนข้างโล่ง เพราะไม่มีต้นไม้ใหญ่ มีเครื่องเล่นสนามและมีรั้วล้อมรอบอย่างหนาแน่น

**ข้อมูลพื้นฐาน** - ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค่าขาย เลี้ยงสัตว์ พืชผักยาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโพนม่วง มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 7 บ้านโพนม่วง หมู่ 10 บ้านม่วงสวรรค์ หมู่ 5 บ้านคาเสา ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนจำนวน 34 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ศูนย์อยู่ห่างไกลกับองค์การบริหารส่วนตำบลมากทำให้ยากในการประสานงาน
2. เขตบริการบางหมู่บ้านอยู่ห่างไกลไม่มีรถรับ-ส่ง
3. สื่อวัสดุการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้มีรถรับ - ส่ง เนื่องจากระยะทางบางหมู่บ้านไกลเป็นปัญหาในการรับ-ส่ง ของผู้ปกครอง
2. ต้องการสื่อวัสดุการเรียนการสอนที่ทันสมัย

2. องค์การบริหารส่วนตำบลกระเบื้อง มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่

2.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดทุ่งสว่างบ้านห้วยนาคำ ตั้งอยู่ในวัดทุ่งสว่าง

บ้านห้วยนาคำ หมู่ 3 ตำบลกระเบื้อง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์ถ่ายโอนจากกรมศาสนาให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลกระเบื้อง เมื่อปี 2548 และได้สร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในบริเวณ วัดทุ่งสว่างบ้านห้วยนาคำ สภาพตัวอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียว มีห้องเรียนห้องเดี่ยวเรียนรวมกัน มีโต๊ะสำหรับรับประทานอาหารอยู่ติดตัวอาคารด้านหลัง สภาพภายนอกดูร่มรื่นอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีเครื่องเล่นสนามแต่อยู่ในสภาพที่เก่าไม่มีรั้วกั้นบริเวณศูนย์

**ข้อมูลพื้นฐาน** บ้านห้วยนาคำ หมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน

วัดทุ่งสว่างบ้านห้วยนาคำ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีชุมชนอาศัยอยู่ในเขตเดียวกันอยู่ 3 หมู่บ้าน อาชีพทำนา ภาษาที่ใช้เป็นภาษาท้องถิ่นคือภาษาอีสาน นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดทุ่งสว่างบ้านห้วยนาคำ มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 3 บ้านห้วยนาคำ หมู่ 4 บ้านห้วยนาคำใต้ หมู่ 5 บ้านแสงอินทร์ ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดทุ่งสว่าง จำนวน 81 คน มีผู้ดูแลเด็ก 5 คน

**ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. เนื่องจากศูนย์มีเนื้อที่อาคารที่คับแคบจำนวนเด็กมีมากทำให้เนื้อที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมเกิดการแออัดเวลาหลับนอน การจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของผู้ดูแลเด็กที่จะจัดสภาพห้องเพื่อการเรียนรู้ของเด็ก ไม่สามารถจัดมุมได้หลากหลาย

2. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณทำให้เป็นปัญหาในการดูแลเด็ก

**ความต้องการ** ได้แก่

1. ต้องการอาคารเป็นสัดส่วนและมีรั้วล้อมรอบเพื่อเด็กจะได้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

2.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโนนสูงบ้านกระเบื้อง ตั้งอยู่ในวัดโนนสูง หมู่ 1

บ้านกระเบื้องใหญ่ ตำบลกระเบื้อง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดสุรินทร์สภาพโดยทั่วไปเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวกันเป็นห้องเรียน 2 ห้อง และห้องพักครู 1 ห้อง มีห้องน้ำ 2 ห้อง อยู่ในตัวอาคารมีสถานที่ประกอบอาหารอยู่บริเวณด้านหลังตัวอาคาร สภาพภายนอกดูร่มรื่นอากาศถ่ายเทได้สะดวก และมีเครื่องเล่นสนามแต่อยู่ในสภาพที่เก่าไม่มีรั้วกั้นบริเวณศูนย์

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง

ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุฒภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโนนสูง บ้านกระเบื้องใหญ่ หมู่ 1 มี 6

หมู่บ้านได้แก่ หมู่ 1 บ้านกระเบื้องใหญ่ หมู่ 2 บ้านกระเบื้องน้อย หมู่ 6 บ้านขุนหาญ หมู่ 7 บ้านม่วงราษฎร์เจริญ หมู่ 8 บ้านพิมานเหนือ หมู่ 9 บ้านหนองพิมานใต้ ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 107 คน ผู้ดูแลเด็ก 7 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. หมู่บ้านที่เด็กมาใช้บริการอยู่ห่างไกลกันต้องหารถรับ - ส่ง
2. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณทำให้เป็นปัญหาในการดูแลเด็ก
3. ขาดสื่อและวัสดุในการเรียนการสอน

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการงบประมาณในการจัดการรถรับ - ส่งเด็ก
2. ต้องการงบประมาณล้อมรั้วบริเวณศูนย์เพื่อความปลอดภัยของเด็ก

### 3. องค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองไผ่ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 4 ศูนย์ ได้แก่

#### 3.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไทรงาม ตั้งอยู่หมู่ 14 บ้านไทรงาม ตำบลนาหนองไผ่

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพตัวอาคารเป็นสำนักงานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หลังเก่าชั้นเดียว มีห้องเรียนห้องเดียวเรียงรวมกัน ห้องน้ำ 2 ห้องมีโต๊ะสำหรับให้เด็กนั่งรับประทานอาหาร มีห้องครัว 1 ห้อง สภาพอาคารอยู่กลางหมู่บ้านมีรั้วล้อมรอบบรรยากาศร่มรื่นมีเครื่องเล่นสนาม

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้าง ค่าขาย เลี้ยงสัตว์ พุดภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านไทรงาม มาจาก 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคูนาหนองไผ่ หมู่ 2 บ้านบ่อแก หมู่ 6 บ้านกระสัง หมู่ 11 บ้านโนนตาปิง หมู่ 13 บ้านจันทร์หอม และหมู่ 14 บ้านไทรงาม ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนจำนวน 67 คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน 4 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. บุคลากรไม่เพียงพอ เพราะครูต้องปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างตั้งแต่การเตรียมการสอนจัดหาสื่อ งานเอกสาร งานทำความสะอาด งานประกอบอาหารทำให้เกิดความเหนื่อยล้า
2. ในการประกอบอาหาร ทาง อบต. เป็นผู้จ้างแม่บ้านประกอบอาหารแต่ให้ผู้ดูแลเด็กเข้าไปช่วยสุนัขละ 1 คน ทุกวัน
3. ขาดสื่อและวัสดุในการเรียนการสอน เพราะสื่อวัสดุเมื่อใช้แล้วจะมีการชำรุดเสียหายไม่มีการหามาทดแทน ทำให้ไม่เพียงพอในเทอมถัดมา

4. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน คณะอายุ ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

**ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน
2. ต้องการความคล่องตัวในการจัดหาสื่อให้ทันต่อการเปิดเทอม
3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

3.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางบ่อภิรมย์ ตั้งอยู่หมู่ 8 บ้านยางบ่อภิรมย์ ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ก่อสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองไผ่ เปิดทำการเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2553 ตัวอาคารอยู่ติดถนนออกแบบก่อสร้างตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ตัวอาคารมี 3 ห้อง มีห้องเรียน 2 ห้อง ห้องพักครูอยู่ตรงกลางมีโต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหารอยู่ด้านหลังติดตัวอาคาร มีห้องน้ำสำหรับผู้ใหญ่ 2 ห้อง ห้องน้ำสำหรับเด็ก 4 ห้องและห้องอาบน้ำ 2 ห้อง มีรั้วล้อมรอบอย่างหนาแน่นสภาพบริบทด้านนอกรั้วมีต้นไม้ร่มรื่นอากาศถ่ายเทได้สะดวกแต่ไม่มีเครื่องเล่นสนาม

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พูดภาษาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางบ่อภิรมย์ มาจาก 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 8 บ้านยางบ่อภิรมย์ หมู่ 7 บ้านผักบุ้ง หมู่ 9 บ้านแคน หมู่ 19 บ้านโนนสวรรค์ ปัจจุบันมีนักเรียน จำนวน 66 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน

**ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่**

1. ขาดสื่อและวัสดุในการเรียนการสอน
2. ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ
3. ในการประกอบอาหารทาง อบต.เป็นผู้จ้างแม่บ้านประกอบอาหารแต่ให้ผู้ดูแลเด็กเข้าไปช่วยศูนย์ ละ 1 คน ทุกวัน
4. ยังไม่มีเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็ก

**ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการสื่อวัสดุการเรียนการสอนที่ทันสมัย
2. ต้องการให้มีผู้ดูแลเด็กเพิ่มขึ้น
3. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน

#### 4. ต้องการเครื่องเล่นสนาม

**3.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกระเบื้อง** ตั้งอยู่หมู่ 3 บ้านกระเบื้อง ตำบลนาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ก่อสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองไผ่ เปิดทำการเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2553 ตัวอาคารอยู่ติดบริเวณที่สาธารณะของหมู่บ้านติดเขตบริเวณวัดสระบัวและด้านทิศใต้ติดหนองน้ำสาธารณะของหมู่บ้านอาคารเรียนแยกเป็นห้องเป็นสัดส่วน ก่อสร้างตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ตัวอาคารมี 3 ห้อง มีห้องเรียน 2 ห้อง ห้องพักครูอยู่ตรงกลางมีโต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหารอยู่ด้านหลังติดตัวอาคาร มีห้องน้ำสำหรับผู้ใหญ่ 2 ห้อง ห้องน้ำสำหรับเด็ก 4 ห้องและห้องอาบน้ำ 2 ห้อง มีรั้วล้อมรอบอย่างหนาแน่นสภาพบริบทด้านนอกรั้วมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีเครื่องเล่นสนามเพียงบางอย่าง

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชยาสูบและภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านกระเบื้อง มี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 3 บ้านกระเบื้อง หมู่ 16 บ้านกระเบื้องใต้ หมู่ 10 บ้านโนนตาล้าน หมู่ 17 บ้านโนนมวย หมู่ 4 บ้านโนนคู่วิวโค้ง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน จำนวน 42 คน มีผู้ดูแลเด็กจำนวน 3 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ระยะทางจากบ้านโนนคู่วิวและบ้านขาวโค้งมาศูนย์ฯ มีระยะทางไกล ส่วนมากเด็กจะอยู่กับตาและยายพ่อแม่ไปรับจ้างและค้าขายต่างจังหวัด จึงไม่สะดวกที่จะมารับมาส่ง ชาวบ้านในเขตพื้นที่บริการอยากให้มีรถรับ - ส่งนักเรียน

2. ในการประกอบอาหารทาง อบต.เป็นผู้จ้างแม่บ้านประกอบอาหารแต่ให้ผู้ดูแลเด็กเข้าไปช่วยศูนย์ ละ 1 คน ทุกวัน

3. สื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการมุ้งลวด เครื่องเล่นสนามเพิ่มและรถรับ - ส่งนักเรียน

#### 3.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทิพย์นวด ตั้งอยู่หมู่ 5 บ้านทิพย์นวด ตำบล

นาหนองไผ่ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ก่อสร้างโดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาหนองไผ่ เปิดทำการเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ 2553 ตัวอาคารอยู่ในหมู่บ้านติดเขตบริเวณวัดอาคารเรียนแยกเป็นห้องเป็นสัดส่วนแบบก่อสร้างตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ตัวอาคารมี 3 ห้อง มีห้องเรียน 2 ห้อง ห้องพักครูอยู่ตรงกลางมีโต๊ะสำหรับเด็กนั่งรับประทานอาหารอยู่ด้านหลังติดตัวอาคาร มี



ห้องน้ำสำหรับผู้ใหญ่ 2 ห้อง ห้องน้ำสำหรับเด็ก 4 ห้องและห้องอาบน้ำ 2 ห้อง มีรั้วล้อมรอบ  
อย่างหนาแน่นสภาพบริบทด้านนอร์มรีนมีต้นไม้อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีเครื่องเล่นสนามเพียง  
บางอย่าง

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง  
ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุศภาษา  
ลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทิพย์นวด มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่  
หมู่ 5 บ้านทิพย์นวดหมู่ 12 บ้านโนนอารีย์ หมู่ 15 บ้านโนนคาด หมู่ 18 บ้านโนนมะเขือ  
ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน จำนวน 42 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน

#### **ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่**

1. ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ
2. ขาดสื่อและวัสดุในการเรียนการสอน
3. ในการประกอบอาหารทาง อบต. เป็นผู้จ้างแม่บ้านประกอบแต่ให้ผู้ดูแลเด็ก  
เข้าไปช่วยประกอบอาหารด้วยศูนย์ละ 1 คน ทุกวัน ทำให้ขาดผู้ดูแลเด็ก
4. เครื่องเล่นสนามมีน้อยไม่เพียงพอต่อเด็ก

#### **ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการสื่อและวัสดุในการเรียนการสอนเพิ่ม
2. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน
3. ต้องการเครื่องเล่นสนามเพิ่ม
4. องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 1 ศูนย์ ได้แก่  
4.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเรือ ตั้งอยู่หมู่ 5 บ้านโนนพิลา ตำบลหนองเรือ  
อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพตัวอาคารเป็นอาคารหลังเก่าขององค์การบริหารส่วนตำบล  
หนองเรือ อาคารแยกเป็นเอกเทศห้องเรียนมีห้องเดียวเรียนรวม ห้องน้ำ 2 ห้อง ไม่มีห้องอาบมีโต๊ะ  
สำหรับนั่งรับประทานอาหารแยกเป็นสัดส่วนอยู่ด้านหลังอาคารบริเวณภูมิทัศน์รอบนอร์มรีน  
อากาศถ่ายเทได้สะดวกและมีเครื่องเล่นสนามพร้อม

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง  
ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุศภาษา  
ลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองเรือ มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่  
หมู่ 1 บ้านหนองเรือหมู่ 2 บ้านดง หมู่ 3 บ้านดงยาง หมู่ 5 บ้านโนนพิลา หมู่ 6 โนนตาอุ่น หมู่

7 บ้านยางใหม่ หมู่ 8 บ้านยางขามเต่า หมู่ 9 บ้านโนนสีดา ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน จำนวน 64 คน มีผู้ดูแลเด็ก จำนวน 4 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. เขตบริการมีหลายหมู่บ้านและอยู่ห่างไกลไม่มีรถรับ - ส่ง
2. สภาพอาคารเป็นห้องเดียวเรียนรวมทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง
3. ไม่มีวีรวัลล้อมรอบทำให้มีปัญหาในการดูแลเด็ก
4. ขาดสื่อวัสดุการเรียนการสอน

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย
2. ต้องการอาคารที่แยกห้องเรียนเป็นสัดส่วนและมีรั้วกั้นบริเวณเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
3. ต้องการให้มีรถรับ-ส่ง เนื่องจากระยะทางบางหมู่บ้านไกลเป็นปัญหาในการรับ - ส่งของผู้ปกครอง
4. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน

#### 5. องค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่

5.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดศรัทธาวารินทร์บ้านสำโรง ตั้งอยู่ในเขตบริเวณ วัดศรัทธาวารินทร์ บ้านสำโรง หมู่ 10 ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวแบ่งเป็น 5 ห้องเรียนมีศูนย์สื่อการเรียนการสอน มีห้องน้ำห้องอาบน้ำ สภาพภายนอกอากาศถ่ายเทร่มรื่น แต่ไม่มีรั้วล้อมรอบเพราะอยู่ในเขตบริเวณวัด

ข้อมูลพื้นฐาน ชุมชนในเขตบริการมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น อาชีพทำนา และรับจ้างต่างจังหวัด ภาษาที่ใช้มีภาษาท้องถิ่นคือภาษาอีสานและไทยโคราช นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดศรัทธาวารินทร์ มี 10 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านสำโรงใต้ หมู่ 4 บ้านโนนโจด หมู่ 5 บ้านชีเหล็ก หมู่ 6 บ้านโคกเม็ก หมู่ 7 บ้านยางชุมใต้ หมู่ 8 บ้านศรีณรงค์ หมู่ 10 บ้านสำโรงเหนือ หมู่ 11 บ้านโคกสนวน หมู่ 12 บ้านยางชุมเหนือ หมู่ 13 บ้านยางน้อย ปัจจุบันมีรถรับส่ง 2 คัน เด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดศรัทธาวารินทร์ จำนวน 177 คน มีผู้ดูแลเด็ก จำนวน 11 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่

2. ห้องน้ำและห้องอาบน้ำไม่มีเพียงพอเนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก
3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขาดการดูแล
4. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้บริหารในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์บริหารจัดการเองทั้งหมด

2. ต้องการให้มีรั้วกันเนื่องจากเด็กมีมากผู้ดูแลเด็กอาจดูแลไม่ทั่วถึง
3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน
4. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก

### 5.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดคลองสว่างโพธิ์ทองบ้านท่าลาด ตั้งอยู่ใน

วัดคลองสว่างโพธิ์สว่าง หมู่ 3 บ้านท่าลาด ตำบลศรีณรงค์ อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียว แบ่งเป็น 3 ห้องเรียน มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำสำหรับเด็กมีโต๊ะสำหรับรับประทานอาหาร สภาพภายนอกคूरุ่มรินอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีเครื่องเล่นสนามแต่สภาพเก่าไม่มีรั้วล้อมรอบเพราะอยู่ในเขตบริเวณวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุศภาษาอีสานและภาษาไทยโคราชเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดคลองสว่างโพธิ์ทอง มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 บ้านเบง หมู่ 3 บ้านท่าลาด ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดคลองสว่างโพธิ์ทอง จำนวน 83 คน มีผู้ดูแลเด็ก 6 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์ ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มรูปแบบ

2. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขาดการดูแล

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้บริหารในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลศรีณรงค์บริหารจัดการเองทั้งหมด

2. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก

3. ต้องการให้มีรั้วกันเนื่องจากจำนวนเด็กมีมากผู้ดูแลเด็กอาจดูแลไม่ทั่วถึง

4. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

6. องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 5 ศูนย์ ได้แก่

#### 6.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดประชาสามัคคีบ้านบุคาโสม ตั้งอยู่ในวัดประชาสามัคคี

บ้านบุคาโสม หมู่ 11 ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวมีห้องเรียนห้องเดี่ยวเรียนรวม มีห้องพัก ครู 1 ห้อง และมีห้องเก็บวัสดุอุปกรณ์ 1 ห้อง มีห้องน้ำ 2 ห้อง มีห้องอาบน้ำสำหรับเด็ก 1 ห้อง มีห้องครัวและพื้นที่สำหรับรับประทานอาหาร สภาพโดยรอบอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีรั้ว ไม่มีรั้วล้อมรอบมีแต่กำแพงวัดมีเครื่องเล่นสนามแต่มีสภาพเก่า

**ข้อมูลพื้นฐาน** เป็นเขตชุมชนขนาดกลางมีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น จากข้อมูลพื้นฐาน เดิมชุมชนนี้ อพยพมาจากหลายชุมชนหลายกลุ่ม ได้แก่ เขตจังหวัดบุรีรัมย์ เขต จังหวัดมหาสารคาม ภาษาที่ใช้มีภาษาเขมร และภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดประชาสามัคคี มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 11 บ้านบุคาโสม และ หมู่ 5 บ้านโคกสะอาด ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดประชาสามัคคี จำนวน 42 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
2. ด้านอาคารเรียนยังเป็นห้องรวมไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามกลุ่มอายุ ต้องเรียนรวมกันทำให้ไม่เห็นถึงการพัฒนาของเด็ก
3. เครื่องเล่นสนามมีไม่เพียงพอและมีสภาพเก่า

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
2. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐานมีพื้นที่ใช้สอยเป็นสัดส่วน
3. ต้องการเครื่องเล่นสนามเพิ่ม

**6.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดประชาสงฆ์บ้านชาด** ตั้งอยู่ในเขตบริเวณ วัดประชาสงฆ์บ้านชาด หมู่ 3 ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพโดยทั่วไป เป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวแยกเป็น 3 ห้องเรียน มีห้องพักครู 1 ห้อง มีห้องครัวด้านนอกตัวอาคาร มีที่สำหรับให้เด็กนั่งรับประทานอาหาร มีห้องส้วมและห้องอาบน้ำสภาพภายนอกอาคารถ่ายเท ได้สะดวกร่มรื่นมีเครื่องเล่นสนามหลายอย่าง ไม่มีรั้วกั้นเนื่องจากอยู่ในเขตวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พูดภาษา ลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดประชาสงฆ์บ้านชาด มี 4 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านเมืองบัว หมู่ 2 บ้านโนนกลาง หมู่ 3 บ้านชาด หมู่ 7 บ้านสระแก้ว ปัจจุบันเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดประชาสงฆ์บ้านชาด จำนวน 150 คน มีผู้ดูแลเด็ก 9 คน

**ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่**

1. ห้องน้ำและห้องอาบน้ำมีไม่เพียงพอเนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก
2. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบ ที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ทำให้องค์การบริหารส่วน ตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่
3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากยากต่อการดูแล
4. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

**ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการให้บริหารในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว บริหารจัดการเองทั้งหมด
2. ต้องการให้มีรั้วกั้นบริเวณ เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากผู้ดูแลเด็กอาจดูแลไม่ทั่วถึง
3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน
4. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก

**6.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดบ้านกระทะ** ตั้งอยู่ในวัดบ้านกระทะ หมู่ 12 ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวแบ่งเป็น 2 ห้องเรียน มีห้องน้ำ 2 ห้องไม่มีห้องอาบน้ำสำหรับเด็ก มีห้องครัวสำหรับประกอบอาหารที่สำหรับ

นั่งรับประทานอาหารสำหรับเด็กอยู่ด้านหลังตัวอาคาร สภาพภายนอกอาคารถ่ายเทได้สะดวกมีร่มรื่น มีเครื่องเล่นสนามแต่อยู่ในสภาพเก่า ไม่มีรั้วกั้นบริเวณ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุศภาษา ลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดบ้านกะทะ มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 12 บ้านกะทะ หมู่ 14 บ้านเหล่าขาว ปัจจุบันเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัด ประชาสังคมบ้านซาด จำนวน 57 คน มีผู้ดูแลเด็ก 5 คน

#### **ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่**

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์กรบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่
2. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากยากต่อการดูแล

#### **ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการให้บริหารในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวบริหารจัดการเองทั้งหมด
2. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
3. ต้องการให้มีรั้วกั้นบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากผู้ดูแลเด็กอาจดูแลไม่ทั่วถึง
4. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

**6.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดทุ่งสว่างบ้านโพธิ์ห้วย** ตั้งอยู่ในบริเวณวัดทุ่งสว่าง บ้านโพธิ์ห้วย หมู่ 9 ตำบลเมืองบัว อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวสภาพเก่า แบ่งออกเป็น 2 ห้องเรียน มีห้องน้ำ 2 ห้อง มีโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหารสภาพบรรยากาศภายนอกร่มรื่นมีเครื่องเล่นสนามแต่ยังคงสภาพเก่า ไม่มีรั้วกั้น

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พุศภาษา ลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสว่างบ้านโพธิ์ห้วย มี 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 9 บ้านโพธิ์ห้วย หมู่ 13 บ้านหัววัว หมู่ 16 บ้านโพธิ์เงิน ปัจจุบันเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดสว่างบ้านโพธิ์ห้วย จำนวน 75 คน มีผู้ดูแลเด็ก 5 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่

2. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขาดการดูแล
4. อาคารมีสภาพเก่ามาก

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้บริหารในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวบริหารจัดการเองทั้งหมด

2. ต้องการสื่อการเรียน-การสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
3. ต้องการให้มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากผู้ดูแลเด็กอาจดูแลไม่

ทั่วถึง

4. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

### 6.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดไพโรจามบ้านยางบ่อฮี ตั้งอยู่ในบริเวณวัดไพโรจาม

บ้านยางบ่อฮี หมู่ 10 ตำบลเมืองบัว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวสภาพเก่า แบ่งเป็น 2 ห้องเรียน มีห้องน้ำ 2 ห้อง มีโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหารอยู่บริเวณด้านข้างตัวอาคาร สภาพภายนอกมีต้นไม้อากาศถ่ายเทได้สะดวกมีรั้ว มีเครื่องเล่นสนามสภาพเก่า ไม่มีรั้วกันเนื่องจากอยู่ภายในบริเวณวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย พืชภาษาเขมร และภาษาอีสานเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดไพโรจาม มี 2 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 10 บ้านยางบ่อฮี หมู่ 15 บ้านยางบ่อเทศ ปัจจุบันเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดไพโรจาม จำนวน 50 คน มีผู้ดูแลเด็ก 3 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเนื่องจากเลือกรูปแบบการบริหารจัดการรูปแบบที่ 2 คือร่วมกันบริหารระหว่างวัดกับองค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถบริหารจัดการได้เต็มที่

2. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

3. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณเนื่องจากเด็กมีจำนวนมากขาดต่อการดูแล
4. อาคารมีสภาพเก่ามาก

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้บริการในรูปแบบที่ 1 คือให้องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองบัวบริหารจัดการเองทั้งหมด

2. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
3. ต้องการให้มีรั้วกั้นบริเวณศูนย์เพื่อความปลอดภัยของเด็ก
4. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

#### 7. เทศบาลตำบลยะวีก มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 6 ศูนย์ ได้แก่

7.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโพธิ์งามบ้านโพธิ์งาม ตั้งอยู่ในเขตบริเวณวัดโพธิ์งาม บ้านโพธิ์งาม หมู่ที่ 10 ตำบลยะวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพโดยทั่วไปของตัวอาคารไม่มีอาคารเป็นเอกเทศ อาศัยศาลาวัดเป็นห้องเรียนห้องครัวที่ใช้ประกอบอาหารใช้ห้องครัววัดและห้องน้ำก็ใช้ร่วมกับวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด เดียงสัตรีพูดภาษาลาวและภาษาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์งาม บ้านโพธิ์งาม มี 4 หมู่บ้านคือ หมู่ 1 บ้านยะวีก หมู่ 2 บ้านขี้ตุน หมู่ 3 บ้านขางม่วง หมู่ 10 บ้านโพธิ์งาม ปัจจุบันมีเด็ก 60 คน ผู้ดูแลเด็ก 5 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. สภาพตัวอาคารไม่เป็นเอกเทศต้องอาศัยศาลาวัดเป็นห้องเรียน เวลาปฏิบัติงานเด็กต้องหยุดเรียน
2. อาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง
3. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
2. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศแยกห้องเรียนเป็นสัดส่วน

7.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดทุ่งสว่างโนนจาน ตั้งอยู่ในบริเวณในวัดทุ่งสว่าง โนนจาน บ้านโนนจาน หมู่ 6 ตำบลยะวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพโดยทั่วไปเป็น



อาคารแยกเอกเทศหลังเดียว มีห้องเรียนห้องเดียว มีห้องน้ำอยู่ในตัวอาคารห้องครัวประกอบอาคาร อยู่ติดกับตัวอาคารเรียน ไม่มีห้องอาบน้ำให้เด็ก และบริเวณรอบอาคารไม่มีรั้วกั้นมีแต่กำแพงวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด เลี้ยงสัตว์ พุดภาษาลาวเป็น ภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กวัดทุ่งสว่าง โนนจาน มี 1 หมู่บ้านคือ หมู่ 6 บ้านโนนจาน ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 25 คน ผู้ดูแลเด็ก 5 คน

**ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. สภาพตัวอาคารห้องเรียนไม่เพียงพอ ไม่มีห้องอาบน้ำ
2. ไม่มีรั้วกั้นบริเวณก่อให้เกิดปัญหาในการดูแลเด็ก
3. เด็กนักเรียนมารับบริการน้อย

**ความต้องการ** ได้แก่

1. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศแยกห้องเรียนเป็นสัดส่วน

**7.3 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกเพชร** ตั้งอยู่หมู่ 5 บ้านโคกเพชร ตำบลชะวีก อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์ที่เทศบาลตำบลชะวีก สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 อยู่ บริเวณนอกหมู่บ้าน ตัวอาคารเป็นอาคารเอกเทศหลังเดียวมีห้องเรียน 2 ห้องและมีห้องพักครูกัน ต่างหาก ห้องน้ำมี 2 ห้องแยกออกจากตัวอาคาร สถานที่ประกอบอาหารอยู่ติดกับบริเวณตัวอาคาร ไม่มีรั้วกั้นบริเวณ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึง ขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด เลี้ยงสัตว์ พุดภาษาลาวเป็น ภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกเพชร มี 1 หมู่บ้านคือ หมู่ 5 บ้านโคกเพชร ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 15 คน ผู้ดูแลเด็ก 2 คน

**ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. ไม่มีรั้วกั้นบริเวณก่อให้เกิดปัญหาในการดูแลเด็ก
2. สภาพตัวอาคารไม่เพียงพอ ไม่มีที่รับประทานอาหารต้องใช้พื้นที่เดียวกันกับ บริเวณอาคารเรียนเป็นที่รับประทานอาหาร
3. เด็กนักเรียนมารับบริการน้อย

**ความต้องการ** ได้แก่

1. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศแยกห้องเรียนเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน

7.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางน้ำอ้อม ตั้งอยู่หมู่ 4 บ้านยางน้ำอ้อม ตำบลละเวียง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์ที่เทศบาลตำบลละเวียง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 อยู่บริเวณนอกหมู่บ้าน ตัวอาคารเป็นอาคารเอกเทศหลังเดียวมีห้องเรียน 2 ห้องและมีห้องพักครูกันต่างหาก ห้องน้ำมี 2 ห้องแยกออกจากตัวอาคาร สถานที่ประกอบอาหารอยู่ติดกับบริเวณตัวอาคาร ไม่มีรั้วกั้นบริเวณ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด เลี้ยงสัตว์ พืชผักผลไม้เป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านยางน้ำอ้อม มี 1 หมู่บ้านคือ หมู่ 4 บ้านยางน้ำอ้อม ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 13 คน ผู้ดูแลเด็ก 2 คน

**ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. สภาพตัวอาคารไม่เพียงพอ ไม่มีที่รับประทานอาหารต้องใช้พื้นที่เดียวกับบริเวณอาคารเป็นที่รับประทานอาหาร
2. ไม่มีรั้วกั้นบริเวณอาคารก่อให้เกิดปัญหาในการดูแลเด็ก
3. เด็กนักเรียนมารับบริการน้อย

**ความต้องการ** ได้แก่

1. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศแยกห้องเรียนเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน

7.5 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชีเหล็ก ตั้งอยู่หมู่ 7 บ้านชีเหล็ก ตำบลละเวียง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์ที่เทศบาลตำบลละเวียง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2552 อยู่บริเวณนอกหมู่บ้าน ตัวอาคารเป็นอาคารเอกเทศหลังเดียวมีห้องเรียน 2 ห้องและมีห้องพักครูกันต่างหาก ห้องน้ำมี 2 ห้องแยกออกจากตัวอาคาร สถานที่ประกอบอาหารอยู่ติดกับบริเวณตัวอาคาร ไม่มีรั้วกั้นบริเวณ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้าง ค่าขาย เลี้ยงสัตว์ พืชผักผลไม้เป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชีเหล็ก มี 1 หมู่บ้านคือ หมู่ 7 บ้านชีเหล็ก ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 16 คน ผู้ดูแลเด็ก 2 คน

**ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. สภาพตัวอาคารไม่ได้มาตรฐาน
2. ไม่มีรั้วกั้นบริเวณอาคารก่อให้เกิดปัญหาในการดูแลเด็ก
3. เด็กนักเรียนมารับบริการน้อย

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศแยกห้องเรียนเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน

#### 7.6 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแสนสุข ตั้งอยู่หมู่ 9 บ้านแสนสุข ตำบลชะวีก

อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เป็นศูนย์ถ่ายโอนจากพัฒนาชุมชน (พช.) เมื่อปี 2547 สภาพโดยทั่วไป ตัวอาคารตั้งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียว มีห้องเรียนห้องเดียวเรียนรวม สถานที่ประกอบอาหารอยู่ติดกับตัวอาคาร มีห้องน้ำ 2 ห้อง แยกออกจากหากสภาพภายนอกอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีรั้ว มีกำแพงล้อมรอบทำด้วยตะแกรงเหล็ก

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พืชภาษาเขมรเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านแสนสุข มี 1 หมู่บ้านคือ หมู่ 9 บ้านแสนสุข ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 30 คน ผู้ดูแลเด็ก 3 คน

#### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. เด็กนักเรียนมารับบริการน้อย
2. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

#### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
2. ต้องการอาคารเรียนที่เป็นห้องเรียนเป็นสัดส่วนและได้มาตรฐาน

#### 8. เทศบาลตำบลสระซูด มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่

8.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดอัมพวันบ้านอ้อดลิ่งชัน ตั้งอยู่หมู่ 2 บ้านอ้อดลิ่งชัน ตำบลสระซูด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ ตั้งเมื่อ 2535 โดยพระครูอัมพวัน วิมลกิจ สภาพอาคารเอกเทศชั้นเดียว 2 ห้องเรียน มีห้องรับประทานอาหาร ห้องน้ำ 2 ห้องมีเครื่องเล่นสนาม สภาพภายนอกอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีรั้ว ไม่มีรั้วกันบริเวณซึ่งเป็นปัญหาในการดูแลเด็ก

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด เลี้ยงสัตว์ พืชภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดอัมพวันบ้านอ้อดลิ่งชัน มี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 2 บ้านอ้อ หมู่ 7 บ้านดลิ่งชัน หมู่ 10 บ้านพลับ หมู่ 6 บ้านแคนบน หมู่ 8 บ้านจิว ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 103 คน ผู้ดูแลเด็ก 6 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. บุคลากรไม่เพียงพอ เพราะครูต้องปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างตั้งแต่การเตรียมการสอน จัดหาสื่อ งานเอกสาร งานทำความสะอาด งานประกอบอาหารทำให้เกิดความเหนื่อยล้า
2. ขาดสื่อวัสดุในการเรียนการสอน เพราะสื่อวัสดุเมื่อใช้แล้วจะมีการชำรุดเสียหายไม่มีการหามาทดแทน ทำให้ไม่เพียงพอในเทอมถัดมา
3. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน กระจาย ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นที่ไปตามความเป็นจริง

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน
2. ต้องการความคล่องตัวในการจัดหาสื่อให้ทันต่อเปิดเทอม
3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

### 8.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโพธิ์ทองสุวรรณาวาสบ้านสระขุด ตั้งอยู่หมู่ 1

บ้านสระขุด ตำบลสระขุด อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพตัวอาคารเป็นอาคารชั้นเดียว อยู่เอกเทศ มี 2 ห้องเรียนมีโต๊ะสำหรับเด็กรับประทานอาหาร มีห้องน้ำ 2 ห้องและมีห้องพักครู 1 ห้องมีเครื่องเล่นสนามสภาพภายนอกอากาศถ่ายเทได้สะดวกมีรั้วไม่มีรั้วกันบริเวณ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้าง ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พืชภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโพธิ์ทองสุวรรณาวาส บ้านสระขุด มี 6 หมู่บ้านคือ หมู่ 1 บ้านสระขุด หมู่ 3 บ้านม่วงน้อย หมู่ 4 บ้านตั้งใจ หมู่ 5 บ้านสายสนอง หมู่ 9 บ้านสำโรง หมู่ 11 บ้านดงสำราญ ปัจจุบันมีเด็กนักเรียน 129 คน ผู้ดูแลเด็ก 8 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ขาดสื่อวัสดุในการเรียนการสอน เพราะสื่อวัสดุเมื่อใช้แล้วจะมีการชำรุดเสียหายไม่มีการหามาทดแทน ทำให้ไม่เพียงพอในเทอมถัดมา
2. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน และบริเวณไม่มีรั้วกันทำให้ยากในการดูแลเด็ก

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการให้มีแม่บ้านประจำศูนย์เพื่อทำความสะอาด ทำสวน
2. ต้องการความคล่องตัวในการจัดหาสื่อให้ทันเปิดเทอม

3. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน

**9. เทศบาลตำบลชุมพลบุรี มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 1 ศูนย์ ได้แก่**

**9.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลชุมพลบุรี ตั้งอยู่หมู่ 15 บ้านชุมพลบุรี**

ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ เดิมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ในวัดกลางชุมพลบุรี อาศัยศาลาวัดเป็นที่เรียน ต่อมาได้ถ่ายโอนให้กับเทศบาลชุมพลบุรี เมื่อปี 2548 เทศบาลชุมพลบุรี จึงได้ก่อสร้างอาคารหลังใหม่อยู่ในที่สาธารณะติดเขตวัดสภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศหลังชั้นเดียวยกพื้นสูงมีห้องเรียน 5 ห้อง แยกตามช่วงอายุมีห้องพักรู้อ่างเก็บของมีอาคารสำหรับรับประทานอาหารแยกออกเป็นสัดส่วนมีห้องน้ำสำหรับครู 1 ห้อง ห้องอาบน้ำและห้องน้ำสำหรับเด็ก มีเครื่องเล่นสนามมีรั้วล้อมรอบแต่บริเวณที่เล่นกลางแจ้งแคบ

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลาง เป็นเขตชุมชนขนาดใหญ่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น อาชีพทำขาย รับจ้างเป็นส่วนใหญ่ พุทธศาสนิกชน ลาว เขมร นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลชุมพลบุรี มี 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านโคกกลาง หมู่ 15 บ้านชุมพลบุรี และเขตนอกเทศบาลได้แก่ หมู่ 3 บ้านคู หมู่ 2 บ้านค้ำคาย หมู่ 19 บ้านหนองแสง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลชุมพลบุรี จำนวน 135 คน มีผู้ดูแลเด็ก 7 คน

**ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่**

1. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
2. บริเวณแคบไม่มีที่ให้เด็กเล่นกลางแจ้ง
3. พื้นที่โดยรอบไม่มีต้นไม้ใหญ่ไม่มีรั้ว ไม่มีควาบร่มรื่น

**ความต้องการ ได้แก่**

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
2. ต้องการให้มีรั้วรับ - ส่ง เนื่องจากกระยะทางบางหมู่บ้านไกลเป็นปัญหาในการรับ - ส่งของผู้ปกครอง

**10. เทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดอยู่ 2 ศูนย์ ได้แก่**

**10.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดโนนสวรรค์บ้านแคนดำ ตั้งอยู่ในวัดโนนสวรรค์**

บ้านแคนดำ หมู่ 10 ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศชั้นเดียวขนาดกว้าง สภาพทรุดโทรม ห้องเรียนเรียนรวม มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำอยู่บริเวณด้านนอกตัวอาคารและมีโต๊ะสำหรับนั่งรับประทานอาหาร สภาพบริเวณภายนอกของตัวอาคารมีรั้วอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีต้นไม้และมีเครื่องเล่นสนาม บริเวณไม่มีรั้วกันเพราะอยู่ในบริเวณวัด

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีฐานะความเป็นอยู่ตั้งแต่ฐานะยากจนถึงขนาดปานกลางอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ นอกนั้นก็รับจ้างต่างจังหวัด ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ พูดภาษาลาวเป็นภาษาท้องถิ่น นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโนนสวรรค์ มี 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 7 บ้านหนองบัว หมู่ 14 บ้านแคนเกิด หมู่ 10 บ้านระหาร หมู่ 11 บ้านแคนคำ หมู่ 13 บ้านสวนหม่อน หมู่ 9 บ้านโนนไร่ หมู่ 16 บ้านโพหนอง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดโนนสวรรค์ จำนวน 82 คน มีผู้ดูแลเด็ก 4 คน

#### **ปัญหาและอุปสรรค** ได้แก่

1. สื่อการเรียนการสอนมีไม่เพียงพอ
2. ไม่มีรั้วล้อมรอบบริเวณทำให้เป็นปัญหาในการดูแลเด็ก
3. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามช่วงอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแลและประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

#### **ความต้องการ** ได้แก่

1. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก
2. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน
3. ต้องการรั้วล้อมรอบเพื่อทำให้เด็กมีความปลอดภัย

**10.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล** ตั้งอยู่ในเขตบริเวณเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล สร้างติดกับหอประชุมเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล ตำบลชุมพลบุรี อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์ สภาพอาคารเป็นอาคารเอกเทศ แบ่งเป็น 2 ห้อง มีห้องปฐมพยาบาล มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำและมีห้องครัวแยกออกต่างหากมีที่สำหรับให้เด็กรับประทานอาหาร สภาพภายนอกซึ่งอยู่ติดกับหอประชุมเทศบาลแต่มีตะแกรงเหล็กกั้น ใช้บริเวณหอประชุมสำหรับจัดกิจกรรมมีเครื่องเล่นสนามทั้งในร่ม และกลางแจ้งสภาพอากาศถ่ายเทได้สะดวก

**ข้อมูลพื้นฐาน** ชุมชนในเขตบริการมีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น อาชีพทำนา ภาษาที่ใช้มีภาษาท้องถิ่น คือ ภาษาอีสาน นักเรียนที่มาใช้บริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 4 บ้านดักชุม หมู่ 5 บ้านโนนสาย หมู่ 6 บ้านหนองเต้ หมู่ 8 บ้านโคกสูง หมู่ 17 บ้านหนองบึง หมู่ 12 บ้านโนนทองหลาง หมู่ 21 บ้านโนนสายเหนือ หมู่ 22 บ้านโลกโด้ง ปัจจุบันมีเด็กนักเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลทุ่งศรีชุมพล จำนวน 85 คน มีผู้ดูแลเด็ก 5 คน

### ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. บุคลากรไม่เพียงพอ เพราะครูต้องปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างตั้งแต่การเตรียมการสอนจัดหาสื่อ งานเอกสาร งานทำความสะอาด
2. ขาดสื่อวัสดุในการเรียนการสอน เพราะสื่อวัสดุเมื่อใช้แล้วจะมีการชำรุดเสียหายไม่มีการหามาทดแทน ทำให้ไม่เพียงพอในเทอมถัดมา
3. ห้องเรียนไม่เพียงพอไม่มีการแยกเป็นสัดส่วนตามอายุ เพราะอาคารเรียนไม่ได้มาตรฐาน ต้องเรียนรวมกัน คละอายุ ทำให้ไม่เห็นพัฒนาการที่เด่นชัดของเด็ก มีความยุ่งยากในการดูแล และประเมินผลหลังสอนไม่เป็นไปตามความเป็นจริง

### ความต้องการ ได้แก่

1. ต้องการอาคารเรียนที่ได้มาตรฐาน พื้นที่ใช้สอยให้เป็นสัดส่วน
2. ต้องการสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและเพียงพอสำหรับเด็ก

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งที่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่น ซึ่งจะเห็นได้จาก

เกียรติศักดิ์ หอมพิบูล (2542:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัดกาฬสินธุ์ ในงาน 6 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านบริการเสริมอื่น ผลการศึกษาพบว่า 1) บุคลากรในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง มีการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพการปฏิบัติงานในด้านงบประมาณ และ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง 2) บุคลากรในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด โดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง มีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ที่เหลืออยู่ในระดับน้อย คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ 3) ครูที่เลี้ยงศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มีสภาพการปฏิบัติงาน โดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน มากกว่าผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการ และด้านบริการเสริมอื่น ส่วนที่เหลืออีก 3 ด้าน ผู้บริหารและครูที่เลี้ยงมีสภาพการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งครูที่เลี้ยงและผู้บริหารมีปัญหาการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สุพรรณ เป็นพร้อม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ ครูพี่เลี้ยง และผู้แทนผู้ปกครอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านบุคลากรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการดำเนินงานศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดบุรีรัมย์ ตามความเห็นของศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการ ครูพี่เลี้ยง และผู้แทนผู้ปกครอง โดยภาพรวม มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบุคลากร มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการบริหารและการจัดการทั่วไปมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

ถือชัย นฤคุ้ม (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง 2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ด้านครูพี่เลี้ยงหรือครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ยังไม่มีอาคารสถานที่เป็นของตนเอง ขาดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กอย่างเพียงพอ การประชาสัมพันธ์สื่อสารกับผู้ปกครองมีน้อยเกินไป ผู้ปกครองให้เวลาดูแล ช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการเด็กน้อย สำหรับแนวทางแก้ไขมีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีการพัฒนาครูพี่เลี้ยงหรือครูผู้สอน ด้วยการให้ศึกษาต่อ การฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และการสนับสนุนเอกสารทางวิชาการ ควรจัดให้มีการนิเทศติดตามช่วยเหลือแนะนำ โดยศึกษานิเทศก์ หรือผู้มีประสบการณ์เฉพาะด้าน ควรจัดตั้งงบประมาณหรือประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดหาอาคารสถานที่ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นสนาม ให้เพียงพอ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้ปกครองได้มีโอกาสพบปะและรับรู้ข่าวสารข้อมูลในการจัดการศึกษา

สุชาดา สมสวนจิต (2547 : 54-55) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลตามความคิดเห็นของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยรวมและรายด้านทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า 1) ด้านการบริหาร บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านการบริหาร โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 อันดับ คือ การจัดทำบัญชีรับจ่ายทะเบียนเงินต่าง ๆ ไม่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ไม่มีการประชุมชี้แจงบุคลากรในศูนย์



เกี่ยวกับการปฏิบัติและไม่มีการจัดทำแผนปฏิบัติการ 2) ด้านบุคลากร บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 อันดับคือ คณะกรรมการบริหารศูนย์ไม่ทำหน้าที่ ให้คำแนะนำปรึกษา ผู้ดูแลเด็กขาดกำลังใจในการทำงาน และไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ 3) ด้านวิชาการ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 อันดับคือ สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ การจัดทำบันทึกสุขภาพเด็กยังไม่ต่อเนื่อง และการจัดการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามตารางกิจกรรม 4) ด้านอาคารสถานที่ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 อันดับคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้เป็นระบบและสวยงาม ไม่มีอาคารเรียนที่เป็นเอกเทศ และห้องน้ำห้องส้วมไม่สะอาดเพียงพอ 5) ด้านงบประมาณ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายชื่อเห็นว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 3 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ได้รับความสนับสนุนงบประมาณไม่เพียงพอ 6) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคด้านความสัมพันธ์กับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาข้อเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและรองลงมา 3 อันดับ คือ ชุมชนทราบว่าการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ดำเนินการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบ

อัครเดช วรหาญ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับสูงในความคิดเห็นของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล และระดับปานกลางในความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเล็ก โดยในส่วนของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งประกอบไปด้วย คณะผู้บริหาร สมาชิกสภา อบต. พนักงานส่วนตำบล ผู้ดูแลเด็กและคณะกรรมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นที่ตรงกันในเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความคิดเห็นที่ตรงกันในเรื่องความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการบริหารจัดการศูนย์ และด้านบุคลากรส่วนตัวย่างงบประมาณมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ส่วนในความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กเล็กเห็นว่าความ

คิดเห็นด้านความสามารถของบุคลากร และงบประมาณมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นด้านความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ปกครอง มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

นิชมนต์ ปัทมเสวี (2548 : 73) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดปทุมธานีในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ราชดำเนินอยู่ในระดับ ปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านงานวิชาการ ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านงานบุคลากร อยู่ในระดับน้อย 3 ด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านงานธุรการ ด้านการเงินและพัสดุ ด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ และด้านงานกิจการนักเรียน โดยมีสาระสำคัญ คือ 1) ด้านงานวิชาการ มีปัญหาการบริหารงานมากเป็นอันดับแรกในเรื่องการนำเอาเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดกิจกรรม การจัดมุมแสดงผล และมีปัญหาการบริหารงานน้อยเป็นลำดับสุดท้ายในเรื่อง การแจ้งผลการประเมินความพร้อมของเด็กเป็นรายบุคคลให้ ผู้ปกครองทราบ 2) ด้านงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีปัญหาการบริหารงานมากที่สุด ในเรื่องการจัดสภาพภายนอกห้องเรียน มีบริเวณเพียงพอสะอาด ร่มรื่นและปลอดภัย และมีปัญหาการบริหารงานน้อยที่สุดในเรื่อง ห้องเรียนมีแสงสว่างเพียงพอ มีความสะอาดถูกสุขลักษณะปลอดภัย 3) ด้านงานบุคลากร มีปัญหาการบริหารงานมากเป็นลำดับแรกในเรื่อง เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่เด็กโดยเฉพาะ และมีปัญหาการบริหารงานน้อยเป็นลำดับสุดท้ายในเรื่อง การจัดให้มีกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ โดยการชมเชยยกย่องให้รางวัลให้กับบุคลากรในศูนย์พัฒนาตั้งแต่ 4) ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ มีปัญหาการบริหารงานมากเป็นลำดับแรกในเรื่อง ความเพียงพอของงบประมาณในการจัดการศึกษา และมีปัญหาการบริหารงานมากเป็นลำดับแรกในเรื่อง ความเพียงพอของงบประมาณในการจัดการศึกษา และมีปัญหาการบริหารงานน้อยเป็นลำดับสุดท้ายในเรื่องงบประมาณสนับสนุนการจัดบริหารอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) และอาหารว่าง ว่ามีเพียงพอกับความต้องการ 5) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ มีปัญหาการบริหารงานน้อยลำดับสุดท้ายในเรื่อง ผู้บริหาร ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองมีความเข้าใจและยอมรับ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 6) ด้านงานกิจการนักเรียน มีปัญหาการบริหารงานมากเป็นลำดับแรกในเรื่อง การดูแลด้านสุขภาพอนามัยของเด็กโดยพยาบาลแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอย่างค่องเนื่อง และมีปัญหาการบริหารงานน้อยเป็นลำดับสุดท้ายในเรื่อง การจัดเวลาให้เด็กได้นอนหลับพักผ่อนอย่างเหมาะสมตามวัย

สุกัญญา จีนเกิด (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชตบุรี ใน 4 ด้าน คือ การบริหารวิชาการ การบริหาร

งบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารทั่วไป พบว่า 1. ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยรวมจำแนกตามขนาดขององค์กรบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารงบประมาณแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ยศกมล เรืองสง่า (2551 : บทความย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดนครพนม พบว่า 1) สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดนครพนม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 3) สภาพการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 4) ปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จังหวัดนครพนม ตามความคิดเห็นของประธานกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เลขานุการคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครอง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

วุฒิชัย แก่นโมก (2553:บทความย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดมหาสารคาม ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารองค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับน้อย ส่วนด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร อยู่ในระดับน้อย

จากเอกสารงานวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมและมีความพร้อมในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษา ที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มมีบทบาทในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากขึ้น โดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ดูแลเด็กต้อง

ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย (3 – 5 ปี) เพราะเป็นพื้นฐานของการพัฒนา ทั้งนี้ในการจะบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดนั้น ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็ก จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญและนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยและสามารถใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งแต่การวางแผน จัดเตรียมสถานที่ บุคลากร รวมถึง การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นการสร้างรากฐานทางการศึกษาให้เชื่อมโยงกับ การศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป